



T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN
LİSANSÜSTÜ EĞİTİME İLİŞKİN TUTUMLARININ
BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan İZGİ

Malatya-2016

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN
LİSANSÜSTÜ EĞİTİME İLİŞKİN TUTUMLARININ
BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan İZGİ

Danışman: Doç. Dr. Recep DÜNDAR

Malatya-2016

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

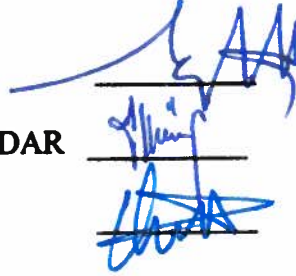
Serkan İZGİ tarafından hazırlanan "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitimine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 23.12.2016 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

Başkan: Prof. Dr. Mesut AYDIN

Üye: (Tez Danışmanı) Doç. Dr. Recep DÜNDAR

Üye: Yrd. Doç. Dr. Özkan AKMAN



O N A Y

...../...../201...

Doç. Dr. Niyazi ÖZER

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Recep DÜNDAR'ın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitime İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Serkan İZGİ

ÖNSÖZ

Yüksek lisans ve doktora programından oluşan lisansüstü eğitim, lisans eğitiminin tamamlanmasının ardından seçilen bir bilim dalında uzmanlaşmak amacıyla düzenlenen iki aşamalı öğrenim sürecini kapsamaktadır. Lisans eğitimi tamamlayan öğrenciyi bir adım yukarı taşıyan ve özel bir alana odaklanıp uzmanlaşmasını sağlayan lisansüstü eğitim öğrenci için çok önemli bir fırsattır. Kişilere bağımsız araştırma yapabilme ve iyi bir bilim insanı olabilme yolunu açan lisansüstü eğitim, bilim insanı ihtiyacı her geçen gün artan ülkemiz eğitim politikası açısından da son derece önem arz etmektedir.

Yeni neslin inşası ve muasır medeniyet seviyesine ulaşmanın anahtarı sistemli bir eğitim ile mümkündür. Nitelikli öğrencilerin yetiştirilmesi için öğrencilerin içinden geçeceği eğitim sisteminin ve bunun parçası olan öğretmenlerin de nitelikli olması gerekir. Öğretmenler açısından niteliğin artması paralelinde uzmanlığın artması ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda lisansüstü eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlik mesleği diğer meslek alanları içinde kendisinden en çok görev ve rol üstlenmesi beklenen meslek alanlarından biridir. Bu roller de gelişen teknoloji ve bilgi birikimi nedeniyle sürekli artmaktadır. Öğretmenlerin hızla gelişen bilgi birikimini kullanabilmeleri açısından lisansüstü eğitim almaları önemlidir. Çağa uygun, çağın getirdiği gereksinimleri karşılayan öğretmen ise kendisini sürekli yenileyen, bilgi birikimini çağdaş öğretim yöntemlerini kullanarak aktaran, öğretim sürecinde öğrenciyi merkeze alan, alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını işlevsel bir şekilde kullanan bir öğretici, yol gösterici olmalıdır. Bu niteliklere sahip, uzmanlaşmış öğretmenler ise lisansüstü eğitim süreci ile yetiştirilir. Bu nedenle lisans eğitimi alan öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarının belirlenmesi de önemli konulardan biridir. Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin lisansüstü eğitim yapma istekliliklerini eğitim görmekte oldukları sınıf, anne – baba eğitim durumu ve ailenin gelir durumu gibi etmenlerin ne derece etkilediğini anlamak ve alanında uzmanlaşmış öğretmen, bilim insanlarının yetiştirilmesi ve varsa lisansüstü eğitim ile ilgili bilgi ve yönlendirme eksikliklerinin düzeltilmesi gayesiyle böyle bir çalışma yapılmıştır.

Tez çalışmam esnasında manevi desteklerini benden esirgemeyen sevgili dostlarım Mikail ÖZER, H. Hüseyin MUTLU, Yemliha DURMAZ'a, yüksek lisans eğitimim ve yüksek lisans tez çalışmam süresince desteği ve kıymetli önerileriyle yanımda olan, değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN, Yrd. Doç. Dr. Erol

KOÇOĞLU ve Doç. Dr. Ahmet KARA'ya, yüksek lisans eğitimim boyunca gelişimimde katkısı olan Prof. Dr. Mesut AYDIN'a ve yüksek lisans eğitimim boyunca her türlü desteğiyle yanımda olan, tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Recep DÜNDAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bütün yaşantım boyunca maddi manevi her anlamda yanımda olan, en sıkıntılı anlarda dahi sevgi ve ilgilerini benden esirgemeyen ve bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan biricik ailem; annem, babam, kardeşlerim, eşim ve kızım Ayşen Ece İZGİ 'ye de sonsuz teşekkürler.

Serkan İZGİ

Malatya-2016

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN LİSANSÜSTÜ EĞİTİME İLİŞKİN TUTUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

İZGİ, Serkan

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Recep DÜNDAR

Aralık-2016, XI+67 sayfa

Bu tez, sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi için yapılmıştır. Araştırmanın evrenini; , Türkiye’de lisans düzeyinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı’nda öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Adıyaman Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı 1-2-3 ve 4. sınıflarında 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören 296 (%47,1)’sı bayan, 333 (%52,9)’ü erkek olmak üzere toplam 629 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan veriler araştırmacının geliştirdiği lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeğiyle toplanmıştır. İki kısımdan oluşan ölçeğin birinci kısmında kişisel bilgilere, ikinci kısmında ise Sosyal Bilgiler Öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla tutum ifadelerine yer verilmiştir.

Ölçekten elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS paket programıyla çözümlenmiştir. Ölçeğin ilk kısmında yer alan cinsiyet, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, yaş, aile aylık gelir durumu ve sınıf değişkenlerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımı alınmıştır. Öğrenci tutumlarının saptanmasına yönelik olarak tutumların farklılığını ortaya koyabilmek amacıyla ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi, ikiden fazla değişken grupların karşılaştırmasında ise tek yönlü varyant analizi(Anova) kullanılmıştır. Görüşler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı $p = 0.05$ manidarlık düzeyinde test edilmiştir. Araştırma sonucunda ise literatür taramasından

ve araştırmadan elde edilen verilere göre araştırmacı tarafından ortaya konulan bulgular ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Lisansüstü eēitim, ērenci tutumu, sosyal bilgiler ēretmenliēi.

ABSTRACT

STUDY OF SOCIAL STUDIES STUDENT'S ATTITUDE TOWARDS TO THE GRADUATE LEVEL INTERMS OF SOME VARIATIONS

İZGİ, Serkan

M.S., Inonu University, Educational Studies Institute
Social Studies and Turkish Education Department

Advisor: Assistant Professor Doctor Recep DÜNDAR
December-2016, XI+67 pages

This study has been done with the aim of searching of the students of the social studies' attitude towards the graduate degree in terms of some varieties. The universe of the research is constituted by students who are studying at the undergraduate level Social Studies Teacher Program in Turkey. The sample group of the survey consists of the students 1st, 2nd, 3rd and 4th years in the Adıyaman University, Fırat University and İnönü University Faculty of Education Social Sciences Teacher Education Department. And 296 female (%47.1) students, 333 (%52.9) male students 692 student at total studying in 2014-2015 in these grades compromise the sample group.

Datas about the study has been summed with the attitude scale which was developed by the searcher towards to the teaching profession. The scale has two parts, the first part includes the personal informations and the second part includes the attitude expressions to identify candidates' of social studies teacher's attitude towards the graduate degree.

Datas gained with the scale have been analyzed in computer environment with SPSS 22.0 package programme. In the first part of the scale there are frequency and percentage variance about gender, father education condition, mother information condition, family monthly income and class varieties. T-test was used in dual comparisons for independent groups and ANOVA (one way variant analysis) when there are more than dual variable groups to put forward the distinction of the attitudes of the students. Whether or not there is a difference between the opinions is tested with the level of $p=0.05$ meaningfulness.

Key Words: graduate degree, students' attitude, teachery of social studies

İÇİNDEKİLER

| | |
|--------------------------------------|------|
| KABUL ve ONAY SAYFASI..... | i |
| ONUR SÖZÜ..... | ii |
| ÖNSÖZ..... | iii |
| ÖZET..... | v |
| ABSTRACT..... | vii |
| İÇİNDEKİLER..... | viii |
| TABLolar..... | x |
| ŞEKİLLER LİSTESİ..... | xi |
| BÖLÜM I..... | 1 |
| 1.GİRİŞ..... | 1 |
| 1.1.Problem Durumu..... | 1 |
| 1.1.1.Problem Cümlesi..... | 2 |
| 1.2. Araştırmanın Amacı..... | 2 |
| 1.3. Araştırmanın Önemi..... | 3 |
| 1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları..... | 4 |
| 1.5.Varsayımlar..... | 4 |
| 1.6.Tanımlar..... | 5 |
| BÖLÜM II..... | 9 |
| 2.1.Eğitim-Öğretim..... | 10 |
| 2.2.İnformal Eğitim..... | 11 |
| 2.3.Formal Eğitim..... | 11 |
| 2.3.1.Yaygın Eğitim..... | 12 |
| 2.3.2.Örgün Eğitim..... | 14 |
| 2.4. İlgili Araştırmalar..... | 25 |
| BÖLÜM III..... | 27 |
| YÖNTEM..... | 27 |
| 3.1.Araştırmanın Modeli..... | 27 |
| 3.2.Evren ve Örneklem..... | 27 |
| 3.3.Veritoplama Araçları..... | 27 |
| 3.4.Verilerin Analizi..... | 28 |
| BÖLÜM IV..... | 30 |

| | |
|---|----|
| BULGULAR VE YORUMLAR | 30 |
| 4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular ve Yorumlar | 30 |
| 4.2. Lisansüstü Eğitime Karşı Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar..... | 32 |
| 4.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular..... | 42 |
| BÖLÜM V | 47 |
| SONUÇLAR VE ÖNERİLER..... | 47 |
| 5.1. Sonuçlar..... | 47 |
| 5.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bulgularını Yansıtan Sonuçlar..... | 47 |
| 5.1.2. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Tutumlarına Dair Sonuçlar | 48 |
| 5.1.3. Araştırmanın Değişkenlerine Yönelik Sonuçlar..... | 49 |
| 5.2. Tartışma..... | 50 |
| 5.3. Öneriler | 51 |
| KAYNAKÇA..... | 53 |
| EKLER..... | 59 |
| Ek 1: Tutum Ölçeği Formu..... | 59 |
| Ek 2: Araştırma İzinleri..... | 62 |
| ÖZGEÇMİŞ | 67 |

TABLolar

| | |
|--|----|
| Tablo 1 1983 – 2012 Lisansüstü Eğitim Mezun Sayıları..... | 19 |
| Tablo 2 Puanlama Cetveli..... | 28 |
| Tablo 3 Cronbach’s Alpha Değeri | 29 |
| Tablo 4 KMO ve Barlatt’s Testi | 29 |
| Tablo 5 Katılımcıların cinsiyet, baba – anne eğitim durumu, yaş, ailelerinin aylık gelir durumu ve buldukları sınıfı gösteren tablo | 30 |
| Tablo 6 Ölçek Sonuçlarına Göre En Düşük Algıya Sahip ilk 3 İfade | 33 |
| Tablo 7 Ölçek Sonuçlarına Göre En Yüksek Algıya Sahip ilk 3 İfade | 37 |
| Tablo 8 Lisans Öğrencilerinin Cinsiyet Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi..... | 42 |
| Tablo 9 Lisans Öğrencilerinin Yaş Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi..... | 43 |
| Tablo 10 Lisans Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi | 43 |
| Tablo 11 Lisans Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi | 44 |
| Tablo 12 Lisans Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi | 45 |
| Tablo 13 Lisans Öğrencilerinin Eğitim Gördüğü Sınıfı Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları ile Değerlendirilmesi | 46 |

ŞEKİLLER LİSTESİ

| | |
|---|----|
| Şekil 1 Üç Sosyal Bilgiler Öğretim Geleneği..... | 7 |
| Şekil 2 Eğitim Türleri | 9 |
| Şekil 3 İnfomal – Formal Eğitim Arasındaki Farklar..... | 11 |
| Şekil 4 Gutteridge'nin Kariyer Geliştirme Modeli..... | 35 |

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Sosyal Bilgiler Öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Anayasamızın (1982) 130. Maddesine göre “Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma şekilleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, malî işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı malî kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.” Anayasamızın bu maddesi doğrultusunda üniversitelerin tüm işleyişi gibi lisansüstü eğitime ilişkin hükümler de kanunlar çerçevesinde ele alınarak düzenlenmiştir. İhtiyaç halinde çağın gerektirdiği ilerlemeyi yakalamak için lisansüstü eğitim ülkemizin eğitim politikaları içindeki yerini almış ve her geçen gün önemi artarak varlığını sürdürmüştür.

Yeni gelişmelere ayak uyduracak birikime ve olgunluğa sahip olmayan toplumlar büyük şoklar, uyumsuzluklar yaşamaktadır. Değişimlerden olumsuz şekilde etkilenmemek için değişime ayak uydurmak, kurumlarımızı gözden geçirmek, yeni gelişmelere uyum sağlamak zorunluluk olmuştur. Özellikle eğitim kurumlarımızı, eğitim anlayışımızı çağın beklentilerine göre yapılandırmak kaçınılmaz hale gelmiştir (Özbek, 2004, s.84). Toplum olarak çağın beklentilerine uyacak eğitim sistemi için de alanında uzmanlaşmış öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretmenlik mesleği beraberinde kendini sürekli geliştiren, çağa ayak uyduran, öğrenciler için iyi bir model olabilecek birey olma sorumluluğunu öğretmene yüklemektedir. Sağlıklı bir toplumun oluşumunda en önemli etken eğitim sistemi ve onun etkili bir şekilde işlerliğidir. Bu sistemin ana ögesinin öğretmen olduğu ve diğer öğelere göre etkilenme ve etkileme gücünün fazla olduğu bilinmektedir. Sabır, anlayış, özveri ve sürekli çalışmayı zorunlu kılan öğretmenlik mesleğinde başarıyı yakalamak için bu mesleği isteyerek ve severek yapmak çok önemlidir (Akt. Çapa ve Çil, 2000, s.69). Bu bağlamda kendini geliştirmeyi amaç edinmiş lisans mezunu bir öğretmen adayı mesleğini severek isteyerek yapmalı ve alanında uzmanlaşmak için lisansüstü eğitim fırsatlarını çok iyi bir şekilde değerlendirmelidir.

Yukarıda yapılan açıklamalar neticesinde hem ülkemizin eğitim politikası hem de alanında uzmanlaşmak isteyen lisans öğrencileri açısından önem arz eden lisansüstü eğitime ilişkin öğrenci tutumlarının incelenmesi önemli görülmüştür.

1.1.1.Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumları cinsiyet, baba ve anne eğitim durumu, yaş, aile aylık gelir durumu ve öğrenim görülen sınıf gibi değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmada kullanılan tutum ölçeği ile öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin tutumları cinsiyet, baba ve anne eğitim durumu, yaş, aile aylık gelir durumu ve öğrenim görülen sınıf değişkenlerine göre belirlenmiştir. Ayrıca araştırmayla beraber şu sorulara da cevap aranmıştır:

1- Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre lisansüstü eğitime olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2- Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre lisansüstü eğitime olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3- Öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre lisansüstü eğitime olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4- Öğrencilerin yaş değişkenine göre lisansüstü eğitime olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

5- Öğrencilerin aile gelir durumu değişkenine göre lisansüstü eğitime olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

6- Öğrencilerin sınıf değişkenine göre lisansüstü eğitime olan tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim ister gelişmiş isterse az gelişmiş olsun bütün ülkeler için çok önemlidir. Eğitim sadece, hayati öneme sahip sosyal bir hizmet olduğu için değil aynı zamanda geleceğe yönelik iyi bir yatırım olduğu için yapılmaktadır. Farklı bir ifadeyle eğitim, insanın kendisi ve ülkesi için yaptığı ve uzun bir süreç içinde yüksek kazanç sağladığı bir yatırımdır. Ayrıca eğitilmiş çalışan gücü ülke ekonomilerinin en can alıcı girdisidir. Fiziki sermayeye duyulan ihtiyacın fazla olduğu gelişmekte olan ülkelerde, eğitilmiş işgücünün mevcut bulunması çok daha önemlidir. Eğitimin çalışanları daha verimli yaptığı gerçeği ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümenin temel sınırlayıcılarından birinin becerili insan gücü eksikliği olduğu inancı artık bütün ülkeler tarafından kabul edilmektedir. Bu da, eğitime olan ihtiyacı yükseltmektedir (Kavak ve Burgaz, 1994, s.47).

Eğitimin gayesi, bilgi seviyesi yüksek hem kişisel hem de evrensel bir kültüre sahip, faydalı ve sağlıklı bir toplum ortaya çıkarmaktır. Eğitimdeki bütün yenileşme ve gelişme çabaları, toplumun bütün kesimini ilgilendirmektedir. Eğitim, toplumdaki değişimlerden sorumlu olması hasebiyle değişime diğer sistemlerden daha önce uyum sağlamak zorundadır. Bir ülkenin mutluluk ve refahı; o ülke insanların nitelikli ve sürekli eğitim almaları ve bu yolla elde ettikleri bilgi, beceri ile ekonomik büyümeye yapabilecekleri etkiye bağlıdır. Bu nedenle, sosyo-ekonomik ilerlemenin ve verimlilik artışının en önemli unsuru, toplumun eğitim seviyesidir (Çakmak, 2008, s.35).

Türkiye’de de bilgi çağının önemi kavranmış ve eğitime olan yatırımlar arttırılmıştır. Özellikle yükseköğretimdeki açığın giderilmesi amacıyla hem üniversite sayısının yükseltilmesi, hem de akademisyene duyulan ihtiyacının karşılanması için çalışılmaktadır. Fakat yükseköğretimin özellikle lisansüstü eğitim boyutunun daha

kapsamlı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu konu hem ülkenin uzman personel ihtiyacı için, hem de araştırmacı ve akademisyen ihtiyacının karşılanması için oldukça elzemdir (Bozan, 2012, s.178-179).

Bu araştırma ile de eğitim fakóltesi ilköğretim bölümü sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalında eğitim görmekte olan öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğu çeşitli boyutlarda analiz edilmiştir. Eğitim fakóltesi sosyal bilgiler öğretmenliği 1-2-3 ve 4. sınıf öğrencileri ile yapılan bu araştırma ile belirlenen değişkenler ve lisansüstü eğitime karşı sahip olunan tutum arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı araştırılmıştır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmış ve veri toplama araçları kişisel bilgi formu (1. Bölüm), ve lisansüstü eğitim tutum ölçeği (2. Bölüm) ile sınırlıdır.

2. Araştırma öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin tutumları ile sınırlıdır.

3.Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında Adıyaman Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi Eğitim Fakóltesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalının 1.-2.-3. ve 4. sınıfında okuyan toplam 629 öğrencisi ile sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Bu araştırmadaki varsayımlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

1.Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının tutumlarını ölçmek üzere hazırlanan tutum ölçeği araştırmanın amacına hizmet edecek nitelikte olduğu varsayıldı.

2.Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının hazırlanan tutum ölçeğine içtenlikle cevap verdiği varsayıldı.

3. Araştırmaya katılan öğrencilerin evreni yeteri kadar temsil ettiği varsayıldı.

4.Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim hakkında yeterince bilgilendirildiği varsayıldı.

1.6.Tanımlar

1.6.1.Tutum: Tutum en kapsamlı anlamıyla tutulan yol, davranış manasına gelmektedir. Bir başka deyişle tutum, bir nesne ya da olaya karşı sürekli olarak aynı türde hareket etmeye sebep olan öğrenilmiş eğilim olarak tanımlandığı gibi; “bir obje ile birey arasında etkileşim sonucu, davranışı hazırlayan bir ön hazırlıktır” da denilebilir (Canöz, 2003, s.22).

Tutum, tavır alışa ya da tepkiye sebep olacak ilişki ya da etkileşim ortamının meydana gelmesi ve eylemin başlangıcından bitimine kadar geçen süreçte baştan sona aktif bir rol üstlenir. Buradan anlaşılıyor ki tutum etkileşim ortamının ortaya çıkması ve eylemin başlaması sürecinin öncesinde aktif olarak tesirini göstermeye başlamaktadır. Bunun göstergesi ise bireyin tepki göstermesine ya da tavır almasına hedef olan durumun ortaya çıkmasından önce bireyin kaygı duyması, bir gerilim içine girmesi ya da sevinç duyması, coşkuya kapılması vb. bilişsel, duygusal, ruhsal ya da davranışsal anlamda bir ön yönelim ortaya koymasıdır. İşte bu ön yönelim sürecinin ilk anından itibaren tutumlar, söz konusu süreçteki aktif rollerini üstlenirler (İnceoğlu, 2010, s.17).

1.6.2.Yüksek Lisans: Bir lisans öğretimine dayalı araştırma ve eğitim-öğretimin sonuçlarını ortaya koymayı hedefleyen bir yükseköğretimdir (Resmi Gazete, 2547 SK m.3).

1.6.3.Lisansüstü Eğitim: Lisans öğretimine dayalı, yüksek lisans ve sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve bunların gerektirdiği eğitim ile doktora eğitimi, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden meydana gelen eğitim sürecidir (Lisansüstü öğretim yönetmeliği, Madde 2).

1.6.4. Sosyal Bilgiler: "Sosyal Bilgiler" ile "Sosyal Bilimler" kavramlarının çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanıldıkları görülmektedir. Fakat eğitim-öğretim sürecinde, bu iki kavramın farklı olarak kullanıldıklarını söylemek gerekir. Sosyal Bilgiler öğretiminde muhteva, genellikle Sosyal Bilimlerle alakalı olan disiplinler arasından seçilmektedir. Bu açıdan Sosyal Bilimler ile Sosyal Bilgiler, birer kavram olarak eş anlamlı sayılmasalar bile, aralarında oldukça yakın bir ilişki vardır (Sözer, 1998, s.3).

Sosyal bilgiler alanı yıllar boyu birbiriyle zıt düşen tanımlardan, felsefi karmaşa ve işlev örtüşmesinden olumsuz etkilenmiş, “Sosyal bilgiler nedir?” sorusuna birbirinden farklı pek çok yanıt verilmiştir. Bu karmaşaya son vermek için Sosyal Bilgiler Ulusal

Konseyi (NCSS) 1992 yılında sosyal bilgilere oldukça kapsamlı bir tanım getirmiştir. Tartışmalara son verip üzerinde uzlaşılana bu tanım şöyledir :

“Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterliklerini, sosyal ve beşeri bilimleri geliştirmek amacıyla kaynaştırılan bir çalışma sahasıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, arkeoloji, felsefe, din, antropoloji, hukuk, coğrafya, tarih, ekonomi, siyaset bilimi, psikoloji ve sosyoloji ile birlikte beşeri bilimler, doğa bilimleri ve matematikten kendine mal ettiği içerik üzerinde eşgüdümlü ve sistemli bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin öncelikli hedefi, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplum, genç bireylere bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır.” (Öztürk, 2006, s.23-24)

Ayrıca ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında yürürlüğe konan yeni sosyal bilgiler programında yapılan sosyal bilgiler tanımı şöyledir:

“Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, ekonomi, coğrafya, antropoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, psikoloji, hukuk ve felsefe gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir tema ya da ünite altında birleştirilmesini içeren; insanın fizikî ve sosyal çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek açısından incelendiği; toplu öğretim anlayışından yola çıkılarak oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.” (MEB, 2005, s.2)

1.6.5.Sosyal Bilgiler Öğretimi: Uzun yıllardan beri bu alanın uzmanları, sosyal bilgiler öğretiminin asıl amacının vatandaşlık eğitimi olduğuna karar kılmalarına karşın, sosyal bilgileri uygulamada ve yorumlamada farklı yaklaşımlara sahip olmuşlardır (Öztürk, 2006, s.24). Sosyal bilgiler öğretimini şekillendiren belli başlı gelenek ya da yaklaşımlar şu üç kategoride (Bknz. Şekil 1) toplamıştır: (a) sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler öğretimi, (b) yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi ve (c) kültürel mirasın aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi (Öztürk, 2006, s.25).

| | Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi | Yansıtıcı Araştırma Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi | Kültürel Mirasın Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi |
|---------------|--|---|--|
| Amaç | Vatandaşlık en iyi, sosyal bilim kavram, süreç ve problemlerinin egemenliğine dayalı olarak karar verirken geliştirilir. | Vatandaşlık en iyi, vatandaşların karar verirken ve problem çözerken ihtiyaç duyduğu bilgilerin elde edildiği bir araştırma süreci kullanılarak geliştirilir. | Vatandaşlık en iyi, doğru değerlerin karar almak için bir çerçeve olarak telkin edilmesiyle geliştirilir. |
| Yöntem | Buluş: Sosyal bilimlerden her birinin kendine has bilgi toplama ve kanıtlama şekli vardır. Öğrenciler bu yöntemleri keşfetmeli ve uygulamalıdır. | Yansıtıcı Araştırma / İnceleme: Karar vermeyi, iyi anlayarak çatışmaları çözmeyi ve sorunları tanımlamayı hedefleyen bir yansıtıcı inceleme sürecinde öğrenilir ve oluşturulur. | Aktarım: Kavram ve değerlerin ezberleme, ders kitabı kullanma, soru – cevap, aktarım ve yapılandırılmış sorun çözme gibi tekniklerle aktarımı. |
| İçerik | Doğru içerik hem bütünleşmiş hem de ayrı ayrı sosyal bilimlere ait kavram, yapı, süreç ve sorunlardır. | İçerik öğrenciler tarafından seçilen sorunları biçimlendiren birey vatandaşın ilgi ve ihtiyaçlarının dayandığı değerlerin analizini içerir. Böylelikle sorunlar, yansıtma için içeriği oluşturur. | İçerik öğretmen tarafından yorumlanan bir otorite tarafından seçilir ve inanç, değer ve tutumları gösterme işlevine sahiptir. |

Şekil 1 Üç Sosyal Bilgiler Öğretim Geleneği

(Kaynak: Öztürk, 2009, s.7)

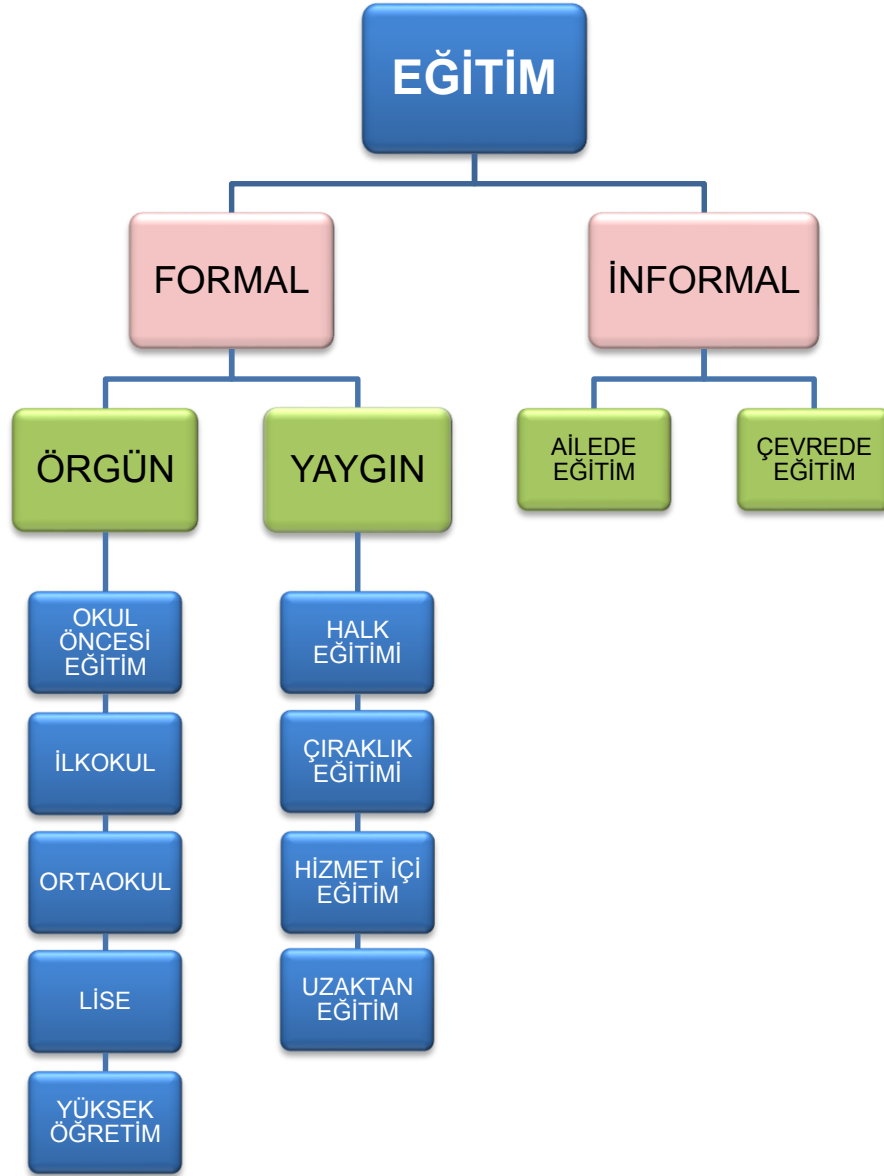
1.6.6. Eğitim: Teorik ya da teknik bilgi, değer, sosyal rol veya davranış kalıplarının, okul kurumunun yaptığı gibi formal; yahut gazete, dergi aile... vb. kurumların yaptığı gibi informal yöntemlerle insanlara aktarılması (Demir ve Acar, 2005, s.118-119)

1.6.7.Öğretim: Öğretim, Türkçe sözlüklerde “belirli bir amaca göre gerekli görülen bilgileri verme işi, tedrisat, tedris ve talim” olarak tanımlanmaktadır. Yabancı sözlüklerde ise “didaktik” manasında ele alınmaktadır. Eğitim Terimleri Sözlüğünde ise farklı anlamları şöyle sıralanmaktadır (Güneş, 2014, s.2):

- 1.Belli bir hedefe göre gerekli şeyleri öğretme işi,
- 2.Bir eğitim kurumunda bir grup öğrenciye belli konu ya da dallarda bilgi verme,
- 3.Öğrenmeyi kolaylaştıracak gereçleri sağlama, etkinlikleri düzenleme ve kılavuzluk etme eylemi, olarak tanımlanmaktadır.

BÖLÜM II

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili kavramsal inceleme yapılmış; eğitim, öğretim ve lisansüstü eğitim kavramlarının üzerinde durulmuştur.



Şekil 2 Eğitim Türleri

(Kaynak:<http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/542014162127Program%20Geli%C5%9Firme.pdf> adresinden 10.09.2015 tarihinde erişilmiştir)

2.1.Eğitim-Öğretim

Literatürde yer alan eğitimin genel tanımına göre eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1998). Burada “davranış” sözcüğü ile alışkanlık, beceri, tutum, bilgi vb. kelimelerle anlatılmak istenen öğrenme ürünlerinin hepsi kastedilmektedir. Bu tanımda yer alan “kasıt” kelimesi, eğitimin planlı değişmeleri kapsadığını, değişmelerin rastlantılara bırakılmadığını; “istendik” kelimesi ise, her türlü değişmenin değil, oldukça kalıcı ve toplumca geçerli değişmelerin amaçlandığını ifade etmektedir. “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla” ifadesi ise öğrenmenin sadece, bireyin planlanan yaşantı içinde bulunmasıyla kalıcı olacağı ve gerçekleşebileceği açıklanmaktadır (Peker, 1989, s.30).

Bunun yanında günümüze kadar yapılmış bazı eğitim tanımları ise aşığıdaki gibidir:

- o *Eflatun*’a göre eğitim, insana en iyi olgunluğu vermektir.
- o *Emile Durkheim*’a göre eğitim, sosyal hayat bakımından yetişmiş nesillerin, henüz bu hayata ulaşmamış olan nesiller üzerinde etkisidir.
- o *Dewey*’e göre eğitim, yaşantıların yeniden örgütlenmesi ya da yeniden tanımlanmasıdır.
- o *J.J.Rousseau*’ya göre eğitim, tabiata göre insan yetiştirmektir.

Öğretim ise bireyin yaşamı boyunca süren eğitiminin bir kısmının okulda, sınıf ortamında, planlı ve programlı bir biçimde yürütölen kesitidir. Başka bir ifadeyle öğretim; belli bir amaca göre gereken şeyleri öğretme işi, bir eğitim kurumunda bir grup öğrenciye belli bir dalda ya da konularda bilgi verme, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve yol göstericilik etme isidir (Erdoğan, 2005, s.41) .

Eğitimi informal ve formal eğitim olarak iki başlık altında toplayabiliriz.

| İNFORMAL EĞİTİM | FORMAL EĞİTİM |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • Planlı – programlı değildir. • Doğal ortamda kendiliğinden oluşur. • Yer, mekan, ortam ve zaman önceden belirli değildir. • Profesyonelce hazırlanmış ders araç ve gereçleri yoktur. • Süreçte ölçme değerlendirme yapılmaz. • Öğreticiler profesyonel değildir. • Eğitim süreci belgeyle sonuçlanmaz. | <ul style="list-style-type: none"> • Planlı ve programlıdır. • Hedefler önceden belirlenmiştir. • Belirli bir ortam, mekân ve zaman gerektirir. • Amaca yönelik olarak hazırlanmış ders araç ve gereçleri kullanılır. • Ölçme ve değerlendirme süreci belirlidir. • Eğitim profesyonel (özel öğretici) kişiler tarafından yapılır. • Eğitim sürecinin sonunda katılımcılara belge verilir. |

şekil 3 İnfomal – Formal Eğitim Arasındaki Farklar

(Kaynak: <http://www.agurbetoglu.com>' dan 15.09.2015 tarihinde erişilmiştir.)

2.2.İnfomal Eğitim

Günlük yaşantı içerisinde kendiliğinden meydana gelen ve formal olmayan eğitimidir. Programlı, planlı ve amaçlı olmayıp hayatın içinde insanların rastlantısal bir şekilde edindikleri çoğunlukla karşılıklı etkileşim sonucunda ve farkında olmadan gerçekteşen, bireylerin başka grup ve bireylerden aldıkları veya verdikleri eğitim türüdür. Toplumların gelişmişlik seviyelerine bağlı olarak informal eğitim içindeki kişilerin sayısı, toplam eğitim içerisindekilerin sayısına göre azalır veya artar. İleri veya gelişmiş toplumlarda formal eğitim daha fazla, informal eğitim daha az iken gelişmemiş toplumlarda ise bu durum tam tersidir (Ayas, 2014, s.5) .

2.3.Formal Eğitim

Formal eğitim: Uzman kişilerin rehberliğinde, planlı olarak, daha önceden belirlenmiş bir ortamda, önceden tespit edilmiş olan belirli bir program kapsamında planlı

ve programlı olarak öğretim yoluyla gerçekleştirilen bir etkinliktir. Ayrıca formal eğitimi de kendi içinde yaygın ve örgün eğitim olarak iki kısma ayırıyoruz (Gürsel ve Hesapçioğlu, 2008, s.20).

2.3.1.Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, milli eğitimin temel ilkelerine ve genel amaçlarına uygun olarak, örgün eğitimin içine hiç girmemiş olan veya mevcut herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademedен çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin dışında veya yanında şunları kazandırmayı amaçlar (Helvacı ve Şahin, 2009, s.13) :

- Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için gerekli olan sürekli eğitim olanağını hazırlamak,
- Ekonomik, teknolojik, bilimsel, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sunmak,
- Milli kültür değerlerimizi tanıtıcı, geliştirici, koruyucu ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak,
- Toplu yaşama, yardımlaşma, dayanışma, örgütlenme ve birlikte çalışma anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,
- İstihdam politikasına uyumlu ve ekonominin gelişimi doğrultusunda meslek edinimlerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak,
- Sağlıklı yaşam ve beslenme tarzını benimsetmek,
- Çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak,
- Boş zamanlarını faydalı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak.

2.3.1.1.Halk Eğitimi

“Kitle eğitimi”, “yığın eğitimi”, “yetişkin eğitimi”, “toplum eğitimi” gibi terimlerle de ifade edilen halk eğitimi; yetişkinler ve okul dışındakiler için düzenli, dizgeli ve örgütlü bir eğitim etkinliğidir. Köylü, kentli, çiftçi, işçi, işveren, zanaatkâr, öğrenci, ev hanımı, esnaf, serbest meslek sahibi gibi toplumda yer alan çok geniş bir kitleye eğitim vermektedir. Halk eğitiminden yararlanacak bireylerin, okul öncesi

öğrencisi bir kenara bırakılırsa, zorunlu öğrenim çağına girmiş, toplumsal sorumlu bireyler olarak rol almış ve üretici durumda olmaları beklenir(Yılmaz ve Sarpkaya, 2010, s.28-29).

Atatürk'ün 1924'te başlattığı okuma – yazma seferberliği, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ilk ve en önemli halk eğitimi etkinliği olarak kabul edilebilir. Boş zamanını değerlendirmek isteyenler, meslek sahibi olmak isteyenler, mesleklerinde ilerlemek isteyenler, bir hobi öğrenmek isteyenler, okuma – yazma öğrenmek isteyenler için halk eğitim merkezleri doğru adrestir (Kıroğlu, 2010, s.7).

Halk eğitimi kurslarının içeriği, bulunduğu yöredeki insanların ilgi ve gereksinimlerine göre de belirlenmektedir. Hatta kurs saatlerinin belirlenmesinde katılımcıların koşulları bile göz önüne alınabilmektedir. Bir zorunluluk olmamakla beraber, genel olarak kurslar en az 15 kişinin katılımıyla açılır ve kurs süresinin beşte birinden fazla devamsızlık yapanların kaydı silinir. Halk eğitiminin en önemli özelliklerinden biri gönüllü kişilere verilmesidir (Kıroğlu, 2010, s.7).

2.3.1.2.Çıraklık Eğitimi

Çıraklık eğitimi, ilköğretimi tamamlayıp bir üst öğretime geçemeyen veya çeşitli sebeplerle örgün eğitimin kapsamı dışında kalmış ortaöğrenim seviyesindeki çocukların ve gençlerin eğitimini kapsamaktadır. İlköğretimi başarı ile tamamlayıp mezun olanlardan 14 yaşını bitirmiş ve 19 yaşından gün almamış olanlar bireyler çıraklık eğitimine katılabilmektedir. Çıraklık eğitimi, mesleğin türüne ve çeşidine göre 3-4 yıl devam etmektedir. Bu eğitimi tamamlayanlar ise kalfalık sınavlarına katılmaya hak kazanmaktadır. Kalfalık belgesi alanlar ustalık eğitimini sürdürmeleri halinde 3 yıl, bu eğitimi sürdürmemeleri halinde ise 5 yıl süreli iş deneyiminden sonra ustalık sınavlarına katılabilmektedir. Ustalık belgesine sahip olmayanlar müstakil iş yeri açamamakta ve usta olarak çalışmamaktadır (Erdem, 2007, s.17).

2.3.1.3.Hizmet İçi Eğitim

Öğretimini herhangi bir nedenle, okuldan ayrılarak ya da mezun olarak, tamamlayan bir kişi çalışma hayatına atılmak zorundadır. Böylelikle kendisinden beklenen değişik bir hizmeti yerine getirecek ve bu hizmetinin karşılığını da ücret, maaş

ya da benzeri bir yolla alacaktır. Kişinin bu yaşamı hizmeti devam ettirdiği sürece, örneğin; işçi ya da memur ise emekli olana kadar sürecektir. Ancak kişinin bir hizmete başlaması eğitiminin bitmesini de gerektirmemektedir. Aksine, eğitiminin farklı bir biçimde de sürmesi anlamına gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında, kişinin hizmette bulunduğu süre içinde gördüğü eğitime hizmet içi eğitim denilmektedir (Avcı, 2014, s.60).

2.3.1.4.Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, dünyada gittikçe yaygınlaşan, hem lisans öncesi eğitimde, hem lisansta, hem de lisansüstü eğitimde başvurulan bir eğitim türüdür. Uzaktan eğitimde; öğrenen ile öğretene fiziki olarak aynı yerde bulunmazlar, bir araya gelmezler ve radyo, televizyon ve internet gibi eğitim teknolojilerinden yararlanarak herhangi bir alanda öğrenimin gerçekleşmesini sağlarlar (Töremen, 2013, s.27).

Uzaktan eğitimin iki tür yöntemle yapıldığı görülmektedir. Birincisi asenkron uzaktan eğitimdir. Asenkron uzaktan eğitimde birey istediği bir zamanda öğrenme sağlar ve herhangi bir etkileşime girmez. İkinci uzaktan eğitim yöntemi de senkron uzaktan eğitimdir. Bu yöntemde ise birey eş zamanlı iletişim olanağı sağlayan teknolojilerin yardımıyla etkileşime dayalı bir yöntem seçilerek sağlanır (Töremen, 2013, s.27).

2.3.2.Örgün Eğitim

Belirli yaş grubunda ve aynı seviyede bulunan kişilere, bir okul çatısı altında, amaca göre hazırlanmış programlarla yapılan düzenli eğitime örgün eğitim denir (Akçay, 2006, s.114). Örgün eğitim; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar(Akçay, 2006, s.114).

2.3.2.1.Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim; ailenin arzusuna bağlı olarak mecburi ilköğretim çağına ulaşmamış, 3 – 6 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okulöncesi eğitimin temel amacı; çocukların zihinsel, bedensel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, koşulları uygunsuz çevrelerden gelen

çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratılmasını, Türkçe'nin güzel ve doğru konuşulmasını sağlamaktır (Akdeniz ve Küçük, 2011, s.254).

Okul öncesi eğitim programlarında 14. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar doğrultusunda 0-36 ay çocuklar için “kreş”, 37-60 ay arası çocuklar için “anaokulu”, 61-72 ay arası çocuklar için “anasınıfı” olmak üzere hazırlanan üç ayrı eğitim programı 1994-1995 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. Yakın zamanlara kadar eğitim sistemimizde okul öncesi eğitime, ilköğretime daha fazla önem verilmesinden dolayı gereken önem verilmemiştir (Yılmaz ve Sarpkaya, 2010, s.26).

2.3.2.2.İlkokul

İlkokul kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arası tercihe imkân veren ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur. Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş çağındaki çocukları kapsar. Ortaokullar ile imam hatip ortaokullarında lise eğitimine destek olacak şekilde öğrencilerin gelişim, yetenek ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur. Bu okullarda oluşturulacak program seçenekleri ve okutulacak seçmeli dersler de ilgili Bakanlıkça belirlenir (Akyıldız, 2014, s.159-160).

2.3.2.3.Ortaokul

Ortaokul, ilkokula dayalı, dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü içerir. Bu okulları tamamlayanlara ise ortaokul diploması verilir (1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 26).

2.3.2.4.Yükseköğretim

Yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tamamıdır (2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu Madde 3).

Yükseköğretim kurumları:

- Üniversiteler
- Fakülteler

- Enstitüler
- Yüksekokullar
- Konservatuarlar
- Meslek yüksekokulları
- Uygulama ve araştırma merkezleridir.

Milli eğitim sistemi çerçevesinde yükseköğretim, lisans öncesi, lisans ve lisansüstü eğitim şeklinde düzenlenir.

Yükseköğretimin amaçları (Memişoğlu, 2010, s.159) ;

- 1- Öğrencileri istidat, kabiliyet ve ilgileri ölçüsünde ve doğrultusunda toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerindeki insan gücü ihtiyacına ve yurdumuzun bilim politikasına uygun bir biçimde yetiştirmek.
- 2- Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak
- 3- Yurdumuzu ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün teknik, kültürel ve bilimsel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek araştırma ve incelemelerde bulunmak,
- 4- Yurdumuzun türlü yönde gelişme ve ilerlemesini ilgilendiren bütün sorunları, kurumlar ve hükümetle de el birliği etmek suretiyle araştırma ve öğretim konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararına sunmak ve hükümetçe istenecek araştırma ve incelemeleri tamamlayarak düşüncelerini bildirmek,
- 5- Araştırma ve incelemelerin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin gelişmesinin sağlayan her türlü yayınları yapmak,
- 6- Kamuoyunu aydınlatıcı ve Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici bilim verilerini sözlü, yazılıyla halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetlerini gerçekleştirmektir.

2.3.2.4.1.Lisansüstü Eğitim

Lisansüstü eğitim yükseköğretimin bir parçasıdır. Lisansüstü eğitim 1980’li yıllara kadar fakültelerin kapsamında bir çeşit usta çırak ilişkisi içinde uygulanmaya gelmiştir. 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile beraber lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora olarak iki kademeli bir yapıya kavuşturulmuş ve eğitimleri de enstitüler kapsamında yapılmaya başlanılmıştır. Bologna Süreci olarak adlandırılan Avrupa Yüksek

Öğrenim Alanı üyeliği ile beraber lisansüstü eğitim hem Avrupa, hem de Türkiye yeterlikler çerçevesine göre müfredat düzenlemeleri ile gözden geçirilmektedir (Bozan, 2012, s.177).

Lisansüstü eğitim; lisans eğitime dayalı olan yüksek lisans ve doktora eğitimi ile tıpta uzmanlık ve sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ile bunların gerektirdiği eğitim, öğretim, uygulama ve bilimsel araştırma etkinliklerinden oluşan eğitim olarak tanımlanmaktadır (Sevinç, 2001, s.126). Öğrenciler, lisans eğitimlerinde sahip olmadıkları özel bilgi ve becerileri yüksek lisans programlarında edinmek üzere eğitim görürler. Lisansüstü eğitim, ülke gelişimi için gerekli olan bilim insanını yetiştirme ve özellikle ülke problemlerinin çözümlenmesine yönelik araştırma yapmada önemli bir role sahiptir. Ayrıca lisansüstü eğitimde lisans eğitime kıyasla bireye daha kapsamlı bilimsel araştırmalar gerçekleştirme, mesleki alanlarda uzmanlaşma, karmaşık sorunların üstesinden gelme, sentez yapabilme ve bilgi üretebilme yöntem – becerisi kazandırılmaya çalışılır. (Yalçınkaya, Koşar ve Altunay, 2014, s.1010)

Çağdaş üniversitenin önemli bir işlevi olan lisansüstü eğitimin, özellikle ülke sorunları doğrultusunda araştırma yapma ve ülke kalkınması, bilimsel, teknolojik alanda ilerlemesi için ihtiyaç duyulan yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirme gibi önemli sorumlulukları vardır (Karakütük, 2002, s.5). Çağımızda oldukça hızlı değişimlere tanık olmaktayız. Özellikle günümüzde bilim ve teknolojiye gelişmeler baş döndürücü bir ivmelenmeye ulaşmıştır. Bazı alanlarda var olan bilgiler birkaç yıl içerisinde baştan aşağı değişmektedir. Bu durum sonucunda da dört yıllık bir üniversitenin birinci sınıfında öğrenilenler öğrenciler üniversiteden mezun olana kadar değişmektedir (Açıkgöz, 2002, s.4). Bu ilerlemeler ışığında da lisansüstü eğitim uzmanlaşma için bir zorunluluk halini almıştır.

Ülkemizde lisansüstü eğitimin tarihsel gelişiminin, 1960 öncesi, 1960–1982 yılları arası ve 1982 yılı sonrası olmak üzere üç değişik dönemde özetlenebileceği belirtilmektedir (Karakütük ve Özdemir, 2011, s.29). Buna göre 1960 yılı ve öncesi dönemde öğretim üyesi ihtiyacı, usta-çırak modeli ya da ülke dışına lisansüstü öğrenim yapmak üzere öğrenci seçilip, gönderilmesi yolu ile karşılanmaktadır. 1960–1982 yılları arasındaki dönemde, 1955 yılından itibaren yeni üniversitelerin açıldığı ve öğretim üyesi gereksiniminin de yine usta-çırak ilişkisi ya da yurtdışına öğrenci gönderme yolu ile karşılanamayacağına anlaşılmaya başlandığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu yönü ile de 1960 – 1982 yılları arasında kalan dönem çağdaş lisansüstü öğretimin gerçek içeriği ve boyutları ile kurumsallaştığı dönem olarak isimlendirilebilir. 1982 ve sonrasında ise, üniversitelerde günümüzdeki uygulama şekillerinin temelini oluşturan 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası ve buna bağlı yönetmelik, yönerge ve yönetsel kararlarca şekillenen dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Vakıf üniversiteleri ilk kez bu dönemde kurulmuş ve yine bu dönemde 75 yeni devlet üniversitesi kurulmuştur. 1982 ve sonrası döneminde kurulan vakıf ve devlet üniversitelerinin sayısı o kadar fazladır ki bu dönemde kurulan üniversite sayısı 1960 öncesi ve 1960–1980 arası dönemlerinde kurulan toplam üniversite sayısının yaklaşık olarak yedi katına ulaşmıştır (Karakütük ve Özdemir, 2011, s.29).

Lisansüstü eğitime dayalı olarak yüksek lisans eğitimiyle yetiştirilen “bilim uzmanı” vasfını alan birey bilim insanı olma yolunda ilk basamaktadır. İkinci basamak ise yüksek lisans eğitiminin ardından yürütülen doktora eğitimiyle kazanılan “bilim doktoru” unvanıdır. Öğretim üyesi yüksek lisans aracılığıyla bilim uzmanı yetiştirirken bilimsel tutum ve davranışların, araştırma teknik yeterliklerinin, teorik ve uygulamalı eğitimle kazandırılmasına özellikle dikkat etmelidir. Öğretim üyesi tarafınca bilim uzmanı olarak yetişenlere yüksek lisans eğitimi esnasında verilen teorik ve uygulamalı eğitimle kazandırılması gereken araştırma bilimsel tutum ve davranışları ile teknik yeterlikler şunlardır (Erdem, 2012, s.26) :

1) Araştırma teknik yeterlikleri: Araştırma, problemin tanımlanmasından başlayıp, rapor yazımına kadar devam eden bütün araştırma süreçlerinde gerekli olan yeterlilikleri kapsamaktadır. Örneğin: problemi seçmek, tanımlamak, ve denencelerini oluşturabilmek gibi.

2) Bilimsel tutum ve davranışlar: Araştırma teknik yeterliklerini uygulamayı ve aktarmayı basitleştiren araştırıcı düşünce ve davranışlarıdır. Bunlar: (a) Düşünce ve gözlemlerinde bağımsız kalabilmek, (b) Açık fikirli olmak, (c) Ölçütlere göre karar vermek, (d) Kuşkucu olmak, e) Önyargılı olmamak, (f) Kanıt için kararı erteleyebilmek, (g) Karşı görüşlerde mantık arayabilmek, (h) Çalışmalarında sabırlı ve özenli olmak, (ı) Bağıntılı düşünebilmek, (i) Yanılabileceğini düşünerek mütevazı olmak ve yargılarında olasılığa yer vermektir.

2.3.2.4.2.Lisansüstü Eğitimin Önemi

Günümüz öğretmeninin, öğrencinin daha ilerisinde olması, öğrenciye yol gösterebilmesi, kolaylaştırıcılık ve danışmanlık rolünü oynayabilmesi için öncelikle kendisini eğitme ve geliştirebilme sorumluluğunu üstlenebilmesi gereklidir (Fındıkcı, 1998, s.88). Bütün öğretmen adaylarının geleceğine daha güvenli bakabilmesi ve vicdanen daha rahat olabilmesi için mesleki anlamda yeterli donanıma sahip olması gerekir. Nitekim lisans programlarından sonra verilen lisansüstü eğitim programları bu yeterliliğin üst noktaya ulaşmasında oldukça etkili olabilir. Bu nedenle her öğretmenin yaşam boyu öğrenme ve kendisini yenilemesi açısından lisansüstü eğitim son derece önemlidir. Ayrıca ülkemizin ulaşacağı gelişmişlik düzeyi bu eğitimden geçmiş bilim adamlarının, öğretim üyelerinin yanı sıra, öğretmenlerin, araştırmacıların ve her türlü kamu ve özel sektör kuruluşlarında görev alacak yönetici ve personelin başarısına bağlıdır (Arıcı, 1997, s.56-57). Lisansüstü eğitimin önemine paralel olarak yıldan yıla lisansüstü eğitime dâhil olan ve lisansüstü eğitimden mezun olan öğrencilerin sayıları artmaktadır (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1 1983 – 2012 Lisansüstü Eğitim Durumu

| Yıl | Yüksek Lisans | Doktora | Tıpta Uzmanlık | Sanatta Yeterlik | Diş Hekimliği Uzmanlık | Tıpta Yan Dal Uzmanlık | Toplam |
|------|---------------|---------|----------------|------------------|------------------------|------------------------|--------|
| 1959 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| 1962 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| 1963 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| 1964 | 1 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 6 |
| 1965 | 1 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 5 |
| 1966 | 0 | 8 | 0 | 0 | 0 | 0 | 8 |
| 1967 | 0 | 8 | 2 | 0 | 0 | 0 | 10 |
| 1968 | 5 | 14 | 8 | 0 | 0 | 0 | 27 |
| 1969 | 0 | 23 | 8 | 0 | 0 | 0 | 31 |
| 1970 | 6 | 24 | 27 | 0 | 0 | 0 | 57 |
| 1971 | 31 | 36 | 36 | 0 | 0 | 0 | 103 |
| 1972 | 28 | 51 | 35 | 0 | 0 | 0 | 114 |
| 1973 | 47 | 64 | 38 | 0 | 0 | 0 | 149 |
| 1974 | 85 | 69 | 63 | 0 | 0 | 0 | 217 |
| 1975 | 62 | 73 | 102 | 0 | 0 | 0 | 237 |
| 1976 | 58 | 67 | 162 | 0 | 0 | 0 | 287 |
| 1977 | 82 | 76 | 148 | 0 | 0 | 0 | 306 |
| 1978 | 56 | 111 | 188 | 0 | 0 | 0 | 355 |
| 1979 | 110 | 70 | 227 | 0 | 0 | 1 | 408 |
| 1980 | 104 | 98 | 234 | 0 | 0 | 0 | 436 |
| 1981 | 116 | 107 | 286 | 0 | 0 | 0 | 509 |
| 1982 | 117 | 122 | 232 | 0 | 0 | 0 | 471 |
| 1983 | 165 | 214 | 313 | 0 | 0 | 0 | 692 |
| 1984 | 411 | 235 | 346 | 0 | 0 | 0 | 992 |
| 1985 | 855 | 335 | 384 | 0 | 0 | 0 | 1574 |
| 1986 | 1161 | 288 | 454 | 0 | 0 | 0 | 1903 |

| | | | | | | | |
|------|-------|------|------|----|----|-----|-------|
| 1987 | 1803 | 351 | 422 | 0 | 0 | 0 | 2576 |
| 1988 | 2588 | 547 | 490 | 7 | 0 | 0 | 3632 |
| 1989 | 2683 | 704 | 728 | 12 | 0 | 0 | 4127 |
| 1990 | 3097 | 867 | 839 | 8 | 0 | 0 | 4811 |
| 1991 | 3458 | 1000 | 932 | 13 | 0 | 1 | 5404 |
| 1992 | 4023 | 1092 | 850 | 18 | 0 | 0 | 5983 |
| 1993 | 4381 | 1229 | 742 | 26 | 0 | 0 | 6378 |
| 1994 | 4973 | 1410 | 992 | 33 | 0 | 1 | 7409 |
| 1995 | 5948 | 1670 | 1189 | 42 | 0 | 1 | 8850 |
| 1996 | 7608 | 1727 | 1481 | 73 | 0 | 1 | 10890 |
| 1997 | 7190 | 1858 | 1367 | 16 | 0 | 2 | 10433 |
| 1998 | 7698 | 2150 | 1445 | 63 | 0 | 2 | 11358 |
| 1999 | 7449 | 2286 | 1335 | 37 | 0 | 0 | 11107 |
| 2000 | 6480 | 1931 | 1186 | 29 | 0 | 5 | 9631 |
| 2001 | 8946 | 1919 | 1354 | 24 | 0 | 43 | 12286 |
| 2002 | 10232 | 2542 | 1481 | 47 | 1 | 30 | 14333 |
| 2003 | 10419 | 2732 | 1582 | 44 | 0 | 44 | 14821 |
| 2004 | 11754 | 2650 | 1946 | 34 | 0 | 13 | 16397 |
| 2005 | 12711 | 2670 | 1964 | 42 | 1 | 18 | 17406 |
| 2006 | 15991 | 2652 | 1564 | 45 | 0 | 22 | 20274 |
| 2007 | 14656 | 3561 | 1517 | 46 | 0 | 13 | 19793 |
| 2008 | 13888 | 3651 | 2074 | 68 | 0 | 11 | 19692 |
| 2009 | 14757 | 4148 | 2500 | 66 | 0 | 30 | 21501 |
| 2010 | 19718 | 4639 | 2994 | 70 | 0 | 73 | 27494 |
| 2011 | 16697 | 4766 | 3096 | 86 | 0 | 34 | 24679 |
| 2012 | 15245 | 4741 | 2445 | 88 | 0 | 65 | 22584 |
| 2013 | 16829 | 4911 | 2473 | 73 | 0 | 157 | 24443 |
| 2014 | 19217 | 5274 | 2490 | 96 | 0 | 102 | 27179 |
| 2015 | 20183 | 5440 | 2213 | 93 | 57 | 9 | 27995 |

(Kaynak: [https:// tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/IstatistikBilgiler?islem=2](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/IstatistikBilgiler?islem=2)'den 19.03.2016 tarihinde erişilmiştir.)

Lisansüstü eğitim, gelişmekte olan ve gelişmiş bütün ülkelerin önemle üzerinde durduğu, yeni sistemler geliştirerek aktif ve ülkenin eğitim politikalarının vazgeçilmez unsuru haline getirdiği bir eğitim basamağı halini almıştır. Dilci'ye göre (2009) Bir ülkedeki bilimsel kalkınmışlığın evrensel ölçütlerini, o ülkedeki:

- Lisansüstü düzeyde eğitilmiş insan sayısı,
- Bilimsel ürünler oluşturan araştırmacı-bilim insanı sayısı,
- Uluslararası düzeyde yayımlanmış bilimsel makale sayısı,
- Bilimsel ve teknolojik bilgilerin transferi için çalışan bilim insanı sayısı,
- Lisansüstü düzeyde öğretim gören yabancı öğrenci sayısı ve
- Araştırma-geliştirme için özel sektörün yatırım oranı belirlemektedir.

Yukarıdaki maddeler lisansüstü eğitimin muasır medeniyetler seviyesini yakalamak ve bu ivmeyi devam ettirmek için ne denli önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Ülkemizde de son yıllarda lisansüstü eğitimle ilgili oldukça dikkat çekici gelişmeler yaşanmıştır. Üniversitelerimizdeki yeni enstitülerin ve buna paralel olarak

yeni programların açılması gelişmelerin en önemli faktörüdür. Ancak yeni program ve enstitülerin sayılarının hızla artması üniversitelerdeki lisansüstü eğitim kalitesinin sorgulanmasına da engel değildir (Çimen, 2015, s.24). Karakütük (2002) lisansüstü eğitimin her geçen gün daha fazla gelişmesini ve önem kazanmasını şu nedenlere bağlamaktadır:

- Ülke kalkınmasında yüksek nitelikli insan gücüne duyulan ihtiyaç,
- İlköğretim süresinin uzaması ve çağ nüfusuna yaygınlaşması, ilköğretimden sonraki eğitim düzeylerindeki okullaşma oranının artmasına bağlı olarak yükseköğrenime gösterilen ilginin artması.
- Bilgi birikimi ve teknolojik gelişmelerin hızlı gerçekleşmesi nedeniyle, yükseköğretimde kazanılan yeterliliklerin mezun olduktan sonra yeterli olmaması ve mezun olduktan sonra da eğitimi gerekli kılması.
- İşverenlerin diplomaya ücret ödemesi, lisansüstü eğitim görmüş kişilerin piyasada artması.

Sevinç (2001) ise lisansüstü eğitimin gelişmesini ve önem kazanmasını sağlayan unsurları şu şekilde açıklamıştır:

- Araştırma etkinliklerinin üniversitelerin işlevleri arasında yer edinmesi,
- Bilim ve teknolojinin hızlı biçimde gelişmesi ve bu hususta üniversitenin önemli bir rol üstlenmesi,
- Ülke kalkınmasında yüksek nitelikli insan gücüne olan gereksinimin artması,
- Temel eğitim süresinin uzaması ve çağ nüfusuna yaygınlaşması,
- Yükseköğretimdeki okullaşma oranının artmasıyla birlikte öğretim üyesine olan gereksinimin de artması,
- Bilgi birikimi ve teknolojiye hızlı gelişimin, yükseköğretimi tamamladıktan sonra da eğitimi gerekli kılması,
- Lisansüstü eğitim görmüş kişilerin işgücü piyasalarında öncelikli olarak tercih edilmesi.

Yukarıdaki maddelere dikkat edildiğinde; bu durumun günümüzde de geçerliliğini sürdürdüğü ve lisansüstü eğitimin öncelikli amacının akademisyen yetiştirme olduğu fark edilmektedir. Eğitim kurumlarında daha iyi eğitim alan öğretmenlerin daha verimli olacakları ve gelecek kuşakları daha iyi yetiştirecekleri düşüncesi lisansüstü eğitimin önemini ve lisansüstü eğitime gösterilen ilgiyi

artırmaktadır. Toplumların ihtiyaç duyduğu bilim adamı, öğretim görevlisi ve nitelikli öğretmen adayı yetiştirmeyi hedefleyen lisansüstü eğitim seçkin bir eğitimidir. Ayrıca ülkelerin yüksek nitelikli araştırma yapabilecek insan gücüne gereksinimi olduğu kadar sanayinin de yetişmiş insan gücüne ihtiyaç duyduğu unutulmamalıdır (Köksalan, İlder ve Görmez, 2010, s.281). Bu ihtiyaç da yine etkili bir lisansüstü eğitim ile karşılabilmektedir.

Türker (2001)'e göre ülkemizde de ileri, çağdaş ve dinamik bir lisansüstü eğitim ve öğretim sisteminin yerleştirilmesi için şu yollar takip edilebilir:

- 1- Lisansüstü eğitim veren tüm akademik kurumlar en ufak birimlerinden başlanarak akredite edilmeli ve kalite değerlendirme sisteminin yerleştirilmesinde örgütlenmeye gidilmeli ve bu örgütlenme aktif olarak işletilmeli.
- 2- Kurum dışı değerlendirme (External Quality Assessment) sistemi yerleştirilmeli.
- 3- Yurtiçinde ve yurtdışında üniversiteler, kurumlar ve departmanlar arası ortak araştırma ve lisansüstü eğitim örgütlenmesine gidilmeli.
- 4- Her üniversitenin değişik bilim dalları için lisansüstü eğitim – öğretim araştırma konseyleri kurulmalı, bu konseylerin interüniversiteler bazda eşgüdüm içinde çalışmalarını sürdürmek üzere Yüksek Öğretim Kurulu'nda bir üst kurul kurulmalıdır. Bu kurulda Türkiye Bilimler Akademisi ve TÜBİTAK temsilcisi olmalıdır.
- 5- Bu kurullara yapılacak seçim veya atamalarda mutlak suretle kişilerin akademik aktiviteleri dikkate alınmalı ve SCI kayıtlı dergilerdeki yayınları aldığı atıf sayıları ve özellikle klasikleşmiş kitap veya derleme (uluslararası) makalelerdeki atıflara önem verilmelidir. Üniversite içinde uyumsuz, geçimsiz, kişisel ve politik çıkar peşinde koşanlar bilimsel erkleri yeterli olsalar bile böylesi kurullarda görevlendirilmemelidirler.
- 6- Lisansüstü eğitim programlarında ders verecek öğretim üyelerinin bilimsel aktiviteleri yerel konseyler tarafından evrensel ölçütlerde değerlendirilip mutlaka Yüksek Öğretim Kurulu'ndaki üst kuruldan onay almalıdır.
- 7- Ülke düzeyinde objektif kriterlerin geçerli olduğu bir seleksiyon (merkezi sınav, tıpkı TUS benzeri) ile yetenekli gençler bulunup böylesi eğitime tabi tutulmalıdır.

- 8- Gelişmiş, olanakları uygun üniversitelerde gece – gündüz ışığı yanan dormitorilerde öğrencilerin sosyal yaşamları düzeltilmeli ve gece – gündüz ışığı sönmeyen laboratuvarlar, derslikler ve kütüphanelerde çalışmalarına olanak sağlanmalıdır.
- 9- Eğiticilerin yaşam koşulları iyileştirilip gelecek endişesinden uzak, huzur içinde çalışabilecekleri koşullar temin edilmelidir.
- 10- Doktora sonrası programlar geliştirilerek bilim dalları arasında uyum sağlanmalıdır.

Lisansüstü eğitim, ülkenin teknolojik, ekonomik, kültürel ve eğitsel gelişimi ile ilgili sorunlarına da çözüm üretmelidir. Lisansüstü eğitim yüksek nitelikli insan gücünün oluşturulması, yükseköğretim kurumlarının gereksinimleri olan öğretim üyelerinin, araştırmacıların yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda bilimsel çalışma, araştırma, ileri teknolojiyi uygulama, ürünlerini kullanma ve üretme görevlerini icra edecek uzman kişilerin yetiştirilmesi özellikleri ile ülkenin kalkınmasına ve toplumun ilerlemesine önemli katkılar sağlayan bir eğitim sürecidir (Dilci, 2009, s.10).

2.3.2.4.3.Lisansüstü Eğitimin İşlevi

Lisans eğitimi üniversitelerde kazandırılan mesleklerin bilim alanların ana gövdesini oluşturur. Bunun üzerine yapılan eğitim lisansüstü eğitimdir. Yükseköğretimin ana gövdesi üniversitelerdir. Üniversite bilim üreten, yüksek nitelikte ilim, teknoloji ve kültürü yayan, bunları yaptığı için özerk bir düzenle çalışması şart olan ve çoğu alanda yüksek nitelikte bilim, teknoloji, yönetim elamanları yetiştiren ülke ve dünya sorunları üzerinde özerk olarak çalışan ve çözüm yolları üreten özerk bir kurumdur (Başaran, 1992).

Lisansüstü eğitimin işlevleri de üniversitemizin temel işlevleri ile paralellik gösterir. Arıcı (1997)'ya göre lisansüstü eğitimin işlevlerini şu şekilde özetleyebiliriz :

- Bilim/Sanat Üretmek ve Yaymak

Üniversitelerden beklenen çalışmaların başında bilim üretmek ve bunu yaymak geliyor. Lisansüstü eğitim çalışmaları ile de özellikle tez/sanat eseri çalışmaları yoluyla, ülkemizde bilim üretip yaymak adına çalışmalar yapılmaktadır.

- Toplumsal Sorunları Doğru Algılama ve Sorunlara Çözüm Önerileri Geliştirmek

Günümüz üniversitelerinin ve lisansüstü eğitiminin ikinci işlevi ise toplumların değerleri ve idealleri ile yaşadığı olayların, sorunların ve beklentilerin doğru algılanmasında, tanımlanmasında ve yaşanan sorunlara gerçekçi çözüm önerileri geliştirerek bunları uygulamada yardımcı olmaktır.

- Üst Düzey İnsan Gücünün Yetiştirilmesine Katkıda Bulunmak

Lisansüstü eğitimin üçüncü işlevi ise toplumun değişik kesimlerinde farklı hizmet ve çalışmalar için ihtiyaç duyulan üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunarak toplumun hizmet ve üretim etkinliklerinin nicelik ve niteliğini yükseltmektir.

Kalkınma planlarında lisansüstü eğitimle ilgili belirlenen hedefler ise şu şekilde sıralanmıştır (Sevinç, 2001, s.127):

- Öğretim üyesi yetiştirme ve araştırma etkinliklerin önem verilmesi,
- Yetiştirmek amacıyla yurtdışına öğrenci gönderilmesi ve böylece öğretim üyesi açığının giderilmeye çalışılması,
- Kalkınmanın hızlandırılması için bilimsel araştırma yapma ve sonuçlarını yaşama geçirme etkinliklerine ağırlık verilmesi,
- Öğretim üyeliğinin daha çekici hale getirilmesi ve olanaklarının iyileştirilmesi,
- Doktorasını tamamlamış elemanlardan öğretim üyesi olarak yararlanılması,
- Büyük merkezlerdeki üniversitelerden yararlanarak diğer üniversitelere öğretim üyesi yetiştirilmesi,
- Üniversitelerin olanaklarının iyileştirilmesi ve sanayi – üniversite işbirliğine önem verilmesi, ayrıca koşulları tam oluşmadan ve gereksinimleri karşılanmadan yeni üniversite açılmaması,
- Yüksek nitelikli insanların yerleşmek ya da çalışmak amacıyla başka ülkelere göçü olarak açıklanan beyin göçünün önlenmesi,
- Yeni kurulan üniversiteler başta olmak üzere, öğretim üyesi ihtiyacını karşılamak amacıyla yurtiçi ve yurtdışında öğretim üyesi yetiştirme programlarına devam edilmesi (9. Kalkınma Planı)
- Araştırma, geliştirme ve teknolojik gelişmenin, ekonomik ve toplumsal yönden değişimin temeli olarak kabul edilmesi konuları üzerinde durulmuş ve bunlarla ilgili hedefler belirlenmiştir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Ören, Yılmaz ve Güçlü'nün (2012) “Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Görüşlerinin Analizi” isimli çalışmalarında Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü katılımcılarının %55.4'ü, Türkçe öğretmenliği bölümü katılımcılarının %42.1'i, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü katılımcılarının % 41.2'si ve Sınıf Öğretmenliği bölümü katılımcılarının %47.0'ı lisansüstü eğitim görmek istemektedirler. Sonuçlar arasında aşırı farklılıklar olmamasına rağmen bölümler arası lisansüstü eğitim görme istekliliğinin değiştiği saptanmıştır.

İlhan, Sünkür ve Yılmaz'ın (2012) “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği)” isimli araştırmalarında ilköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin işlevine yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiş ve ilköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin kişisel gelişimi sağlamada, ülke kalkınmasında ve eğitimin ilerlemesinde önemli roller üstlendiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin algılarını inceleyen Bozpolat'ın (2016) “Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Metaforik Algıları” isimli araştırmasında da öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin algılarının olumlu düzeyde olduğu görülerek öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönlendirilmesi, akademik ortamları önceden tanıyabilmeleri ve lisansüstü eğitim hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için öğretmen adaylarının sempozyum, kongre, panel gibi etkinliklere katılımı sağlanması, öğretmen adayları ile birlikte koordineli bilimsel araştırmaların yürütülmesi ve bu süreçte aktif görev almalarının sağlanması, benzer çalışmalar farklı üniversitelerde ve daha geniş gruplarda yürütülerek araştırma sonuçlarının karşılaştırılması ayrıca üniversiteye başladıkları ilk yıldan itibaren, ihtiyaçları doğrultusunda düzenli danışmanlık hizmetleri verilmesi gerektiği hususunda öneriler geliştirmiştir.

Ünal ve İlter'in (2010) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime Olan Tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği)” isimli çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının mezun olunan lise türü, cinsiyet ve aile gelir durumu değişkenlerine göre lisansüstü eğitime olan tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Fakat baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık

bulunamamıştır. Yapılan istatistiki analizlerde sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumlarının ve bunlara bağlı olarak akademik tutumlarının da olumlu olduğu görülmüştür.

Erkılıç'ın (2007) “Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitim İstekliliklerini Etkileyen Etmenler (Eskişehir Örneği)” isimli araştırmasında öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim istekliliklerini Eğitim - Öğretim ile Sosyoekonomik boyuttaki etmenlerin Çok; Araştırma-Geliştirme ile Psiko-sosyal boyutlardaki etmenlerin ise Orta Derecede etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin isteklilikleri göz önüne alınırsa, lisansüstü eğitim kurumlarındaki kapasitelerin artırılması önerisinde bulunulmuştur.

Bahadır ve Özdemir'in (2014) “İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumları (Marmara Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği ABD Örneği)” isimli araştırmalarında öğretmenlerin öncelikle kişisel gelişimleri için lisansüstü eğitime yöneldikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca yüksek lisans eğitimini tamamlamış adayların lisans ortalamaları ile yüksek lisans ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki ve benzer şekilde yüksek lisans eğitime hak kazanan adayların lisans genel not ortalamalarıyla ALES puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kazu ve Pullu'nun (2011) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri ve Beklentileri” isimli çalışmalarında lisansüstü eğitime yönelik istekliliğin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime en fazla akademisyen olmak istedikleri için olumlu baktıkları belirlenmiştir.

Çimen'in (2015) yapmış olduğu “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri ve Beklentilerinin İncelenmesi” isimli araştırmada beden eğitimi spor öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olumlu baktıkları ve adayların lisansüstü eğitim yapmak istedikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime en fazla akademisyen olmak için olumlu baktıkları belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenliği alanında lisans öğrenim gören öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemleri, geçmişte ya da şuan var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009, s.77).

Çalışmanın teorik kısmında eğitim ve lisansüstü eğitime yönelik yerli ve yabancı kaynaklardan literatür taraması yapılmıştır. Uygulama kısmında ise oluşturulan ölçek pilot uygulamaya tabii tutulmuş, gereksiz, cevaplayıcıyı çeldirici ve anlaşılması zor olan sorular ya ölçekten çıkartılmış ya da yeniden düzenlenmiştir.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de lisans düzeyinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı’nda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2014-2015 Öğretim Yılı’nda faaliyet gösteren Adıyaman Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı’nda öğrenim gören 1.-2.-3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma için tesadüfi örneklem metodu kullanılarak 629 öğrenci seçilmiştir. Adıyaman, Fırat ve İnönü Üniversiteleri, örneklem hâkimiyetinin kolaylıkla sağlanması, gönüllü öğrenciler üzerinden verilerin birebir toplanarak araştırma güvenilirliğinin artırılması ve araştırmacı için ulaşım koşullarının elverişli oluşu nedeniyle seçilmiştir.

3.3.Veri Toplama Araçları

Yapılacak araştırma için literatür taraması yapılmış ve elde edilen bilgiler ışığında araştırmanın amacına uygun olarak likert tipi bir ölçek geliştirilmiştir. Literatürde bulunan ilgili kaynakların taranması sonucu bu kaynaklar ve uzman görüşleri

doğrultusunda tutum ölçeği geliştirilmiş ve araştırmada verileri toplamak için geliştirilen “Lisansüstü Eğitime İlişkin Tutum Ölçeği (Bknz. Ek:1)” kullanılmıştır.

Tutum ölçeğinin geçerlik çalışması için önce uzman görüşlerine başvurulmuştur. Maddelerin anlaşılabilirliği, güvenilirlik çalışması ve kapsam içeriğinin kontrolü için taslak tutum ölçeği formu İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünün 2. sınıfında okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Yapılan faktör analizinde faktör yükü 0,350’ in altında olan maddeler atılmış. Böylelikle ilk aşamada kişisel bilgiler dışında 40 ifadeden oluşan ölçek 30 ifadeye düşürülmüş olup 10 ifade ölçekten çıkarılmıştır.

Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde kişisel bilgiler, 2.bölümde ise 5’i olumsuz 25’i olumlu toplam 30 ifade bulunmaktadır. Olumlu ifadeler 5’den 1’e, olumsuz ifadeler ise 1’den 5’e puanlanmıştır. Ölçekten en az 30, en fazla 150 puan alınabilmektedir. Tutumlar, “tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum” şeklinde beşli likert tipinde derecelendirilmiştir.

Tablo 2 Ölçek Puanlama Cetveli

| Ölçeklendirmede sırasıyla katılım algıları düzeyi ölçülürken puanlandırılması aşağıdaki gibi yapılmıştır | |
|--|---|
| Tamamen Katılıyorum = 5 Puan | Ortalamalar göz önüne alındığında ortalaması > 3,0 ise yüksek ortalaması = 3.0 ise orta ortalaması < 3,0 ise düşük Algıya sahiptir. |
| Katılıyorum = 4 Puan | |
| Kararsızım = 3 Puan | |
| Katılmıyorum = 2 Puan | |
| Hiç Katılmıyorum = 1 Puan | |

3.4.Verilerin Analizi

Sosyal bilgiler öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının tutumlarının analizi için SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences-Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) bilgisayar paket programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler işlenerek öğrenci cevaplarının betimsel istatistiklerine (frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma) bakılıp yorumlanmıştır. Ayrıca t testi, anova testi kullanılmış olup ölçeğin güvenilirliği için Crombach Alpha değerine bakılmış ve KMO testi ile örneklemin faktör analizine uygunluğu, Bartlett’s testi ile de değişkenlerin arasındaki korelasyonun yeterli olup olmadığı kontrol edilmiştir.

Tablo 3 Cronbach's Alpha Değeri

| Cronbach's Alpha | N of Items |
|------------------|------------|
| ,859 | 30 |

Tablo 3'teki güvenilirlik katsayısı incelendiğinde, lisansüstü tutum ölçeğine ait Cronbach's Alpha değerlerinin 0,859 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değerler ölçeğin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 4 KMO ve Bartlett's Testi

| | | |
|--|--------------------|----------|
| Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. | | ,947 |
| Bartlett's Test of Sphericity | Approx. Chi-Square | 7792,378 |
| | df | 435 |
| | Sig. | ,000 |

KMO değeri 0 ile 1 arasında değer alır ve 1'e ne kadar yakınsa örneklemin o kadar faktör analizine uygun olduğu ve faktör analizi için yeterli sayıda örneklem büyüklüğünün sağlandığı yorumu yapılmaktadır. KMO ve Bartlett's test sonucuna baktığımızda KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değerinin 0,947 olduğu görülmektedir. Çalışmamızın KMO değeri 0,947 ile faktör analizi bakımından oldukça uygun görülmektedir.

Bartlett testi veri matrisinin birim matris olup olmadığına, değişkenler arasındaki korelasyonun yeterli olup olmadığına karar verir. Bartlett değeri $< 0,05$ ise veri seti faktör analizi için uygundur yorumu yapılır. Çalışmamızın Bartlett testi sonucu $P(0,000) < 0,05$ olduğundan korelasyon matrisi birim matris değildir ve veriler normal dağılmıştır denilebilir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Ölçme aracında yer alan her bir ifade 5’li likert tipi derecelendirme (1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum) ile sunulmuştur. Madde ortalamaları değerlendirilirken maddelerin olumlu ya da olumsuz ifade edilişi de dikkate alınmıştır. Yapılan tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak alınmıştır. Araştırma verilerinin sonucu ile elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamındaki katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5 Katılımcıların cinsiyet, baba – anne eğitim durumu, yaş, ailelerinin aylık gelir durumu ve buldukları sınıfı gösteren tablo

| Cinsiyet | n | % |
|--------------------|-----|-------|
| Kız | 296 | 47,1 |
| Erkek | 333 | 52,9 |
| Toplam | 629 | 100,0 |
| Baba Eğitim Durumu | n | % |
| Okuryazar değil | 58 | 9,2 |
| İlkokul | 322 | 51,2 |
| Ortaokul | 108 | 17,2 |
| Lise | 98 | 15,6 |
| Lisans | 37 | 5,9 |
| Lisansüstü | 6 | 1,0 |
| Toplam | 629 | 100,0 |
| Anne Eğitim Durumu | n | % |
| Okuryazar değil | 273 | 43,4 |
| İlkokul | 252 | 40,1 |
| Ortaokul | 60 | 9,5 |
| Lise | 26 | 4,1 |

| | | |
|--------------------------------|----------|----------|
| Lisans | 15 | 2,4 |
| Lisansüstü | 3 | 0,5 |
| Toplam | 629 | 100,0 |
| Yaş | n | % |
| 20-25 arası | 594 | 94,4 |
| 26 ve üzeri | 35 | 5,6 |
| Toplam | 629 | 100,0 |
| Aylık Gelir Durumu | n | % |
| Asgari ücret | 223 | 35,5 |
| Asgari Ücret ile 1200 TL Arası | 190 | 30,2 |
| 1201-1800 TL Arası | 114 | 18,1 |
| 1801-3600 TL Arası | 73 | 11,6 |
| 3601 ve Üzeri | 29 | 4,6 |
| Toplam | 629 | 100,0 |
| Sınıf | n | % |
| 1. Sınıf | 134 | 21,3 |
| 2. Sınıf | 136 | 21,6 |
| 3. Sınıf | 116 | 18,4 |
| 4. Sınıf | 243 | 38,6 |
| Toplam | 629 | 100,0 |

Tablo 5' teki bulgulara göre katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde; %47,1 (n=296)'inin kız, %52,9 (n=333)'nun erkek öğrenci olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5' teki bulgulara göre katılımcıların babalarının eğitim durumları incelendiğinde; %9,2 (n=58)'sinin okuma yazma bilmediği, %51,2 (n=322)'sinin ilkokul, %17,2 (n=108)'sinin ortaokul, %15,6 (n=98)'sının lise, %5,9 (n=37)'unun üniversite, %1,0 (n=6)'ının lisansüstü okuduğu belirlenmiştir.

Tablo 5' teki bulgulara göre katılımcıların annelerinin eğitim durumları incelendiğinde; %43,4 (n=273)'ünün okuma yazma bilmediği, %40,1 (n=252)'inin ilkokul, %9,5 (n=60)'inin ortaokul, %4,1 (n=26)'inin lise, %2,4 (n=15)'ünün lisans, %0,5 (n=3)'inin lisansüstü okuduğu belirlenmiştir.

Tablo 5' teki bulgulara göre katılımcıların %94,4'ünün 20-25 yaş arası, %5,6'sının 26 ve üzeri olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5' teki bulgulara göre katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde; %35,5 (n=223)'inin asgari ücret, %30,2 (n=190)'sinin asgari ücret ile 1200 TL arası, %18,1 (n=114)'inin 1201-1800 TL arası, %11,6 (n=73)'sının 1801-3600 TL arası ve %4,6 (n=29)'sının 3601 TL ve üzeri gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmamıza katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının çoğunun ailesinin aylık gelir durumu asgari ücret ve asgari ücret ile 1200 TL arası değerlere yığılmıştır (Gelir sınıflandırması 2014 – 2015 maaş miktarlarına göre yapılmıştır.).

Tablo 5' teki bulgulara göre katılımcıların sınıf durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; %21,3(n=134) 'ünün 1.sınıf, %21,6 (n=136)'sının 2.sınıf, %18,4 (n=116)'ünün 3.sınıf, %38,6 (n=243)'sının 4.sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde erkek öğrenci sayısının kız öğrencilerden fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum öğretmenliğin daha çok bayanlara yönelik bir meslek olduğu ve daha çok bayanlar tarafından tercih edildiği söylemlerine (Eret Orhan ve Ok, 2014, s.86) zıt bir tablo oluşturmaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde özellikle baba eğitim durumu ile anne eğitim durumu arasında büyük farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumun, yıllardan beri devam eden kız çocuklarının eğitime verilen önemin düşüklüğü sonucu ortaya çıktığı yorumu yapılabilir. Bununla birlikte öğrenci ailelerinin aylık gelir durumlarını da incelediğimizde yığılmanın asgari ücret ve asgari ücret ile 1200 TL arası olduğu görülmektedir. Yaman, Yaman ve Eskipumalı'nın (2001) yapmış olduğu "Öğretmenlik Mesleğinin Sosyo-Ekonomik Statüsü / Bu Mesleğin Bir Bayan Mesleği Haline Dönüşmesi Durumu ve Eğitim Fakültesi Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışmasında da deneklerin yaklaşık % 95'i düşük veya orta seviyede gelir durumuna sahip olduğu gözlenmiştir. Alınan bu sonuçlar öğretmenlik mesleğini daha çok alt ve orta gelir gruplarının tercih ettiği savını destekler niteliktedir.

4.2.Lisansüstü Eğitime Karşı Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumlarının betimsel istatistikî bulguları sonucunda tutumsal algılarının yüksek ve düşük olduğu ifadeler belirlenmiştir. İfadelerin ortalamaları incelendiğinde katılımcıların

lisansüstü eğitime karşı tutumsal algılarının “YÜKSEK” (genel ortalama \bar{X} =3,51) seviyede olduğu anlaşılmaktadır. İfade ortalamaları incelendiğinde “**Lisansüstü eğitimin, cazip bir yönü olduğunu düşünmüyorum.**” (\bar{X} =2,09) ifadesi en düşük algıya sahipken sırasıyla “**Lisansüstü eğitimin bireyin kariyer gelişimi için zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.**” (\bar{X} =2,19) ifadesi en düşük ikinci ifade ve “**Lisansüstü eğitimin insanların toplumsallaşmasını engellediğini düşünüyorum.**” (\bar{X} =2,20) ifadesi en düşük algıya sahip üçüncü ifadedir. En yüksek algıya sahip ifade ortalamaları incelendiğinde “**Lisansüstü eğitimin alan yeterliliğini pekiştireceğini düşünüyorum.**” (\bar{X} =4,08) ifadesi en yüksek algıya sahipken sırasıyla “**Lisansüstü eğitimin kendimi gerçekleştirme düzeyimi arttıracaklarını düşünüyorum.**” (\bar{X} =4,03) ifadesi en yüksek ikinci ifade ve “**Lisansüstü eğitimin bireye bilimsel dünyayı daha yakından takip etme olanağı sağlayacağını düşünüyorum.**” (\bar{X} =4,02) ifadesi en yüksek algıya sahip üçüncü ifade olduğu görülmektedir.

Tablo 6 Ölçek Sonuçlarına Göre En Düşük Algıya Sahip ilk 3 İfade

| TUTUMLAR | | Tamamen Katılıyorum | Katılıyorum | Kararsızım | Katılmıyorum | Hiç Katılmıyorum | \bar{X} | s.s. |
|---|---|---------------------|-------------|------------|--------------|------------------|-----------|------|
| Lisansüstü eğitimin, cazip bir yönü olduğunu düşünmüyorum* | f | 30 | 51 | 109 | 195 | 244 | 2,09 | 1,44 |
| | % | 4,8 | 8,1 | 17,3 | 31,0 | 38,8 | | |
| Lisansüstü eğitimin bireyin kariyer gelişimi için zaman kaybı olduğunu düşünüyorum* | f | 55 | 60 | 82 | 186 | 246 | 2,19 | 1,28 |
| | % | 8,7 | 9,5 | 13,0 | 29,6 | 39,1 | | |
| Lisansüstü eğitimin insanların toplumsallaşmasını engellediğini düşünüyorum* | f | 49 | 72 | 76 | 193 | 239 | 2,20 | 1,27 |
| | % | 7,8 | 11,7 | 12,1 | 30,7 | 38,0 | | |

Tablo-6 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenleri adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarında “*Lisansüstü eğitimin, cazip bir yönü olduğunu düşünmüyorum.*” İfadesine %4,8’i (n=30) “**tamamen katılıyorum**” düzeyinde, %8,1’i (n=51) “**katılıyorum**” düzeyinde, %17,3’ü (n=109) “**kararsızım**” düzeyinde, %31,0’ı (n=195) “**katılmıyorum**” düzeyinde ve son olarak %38,8’i (n=244) “**hiç katılmıyorum**” düzeyinde cevap verdikleri görülür.

Lisansüstü eğitim, fakültelerde verilen dört yıllık eğitimin arkasından kavramsal düzeyde lisans derecesi veya diploması alan öğrenciye, lisans eğitiminde alınan disiplin

konusunda veya ilgi duyduğu bilim dalında uzmanlaşmaları için enstitüler tarafından verilir. Lisansüstü eğitim, yüksek lisans (bilim uzmanlığı) veya doktora öğrenimi yaparak uzmanlaşma imkânı sağlayan ve toplumların ihtiyaç duyduğu araştırmacı, bilim insanı ve yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirmek için geliştirilmiş üst düzey bir eğitim programı sürecidir.(Karaman, Bakırcı, 2010, s.97). Bu tanım lisansüstü eğitimin uzmanlaşma için ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler için lisansüstü eğitimin en cezbedici noktalarından biri alanda uzmanlaşma ve akabinde akademik kariyere giden yolda vazgeçilmez bir unsur oluşudur. Şaşmaz Ören ve diğ. (2012) yapmış olduğu çalışma neticesinde de öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim görmeyi genellikle uzmanlıklarını arttırmaları, alanlarında kendilerini geliştirmeleri, kariyer yapmaları ve akademik personel olmak istemeleri ile ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere lisansüstü eğitim, alanda uzmanlaşma, kariyer yapma ve akademik personel olma gibi çeşitli kapıları öğrencilere açmaktadır. Lisansüstü eğitim sayesinde bireye sunulan bu seçenekler de lisansüstü eğitimi cazip kılmaktadır. Bu nedenle de sosyal bilgiler öğretmeni adayları ölçeğimizde yer alan *“Lisansüstü eğitimin, cazip bir yönü olduğunu düşünmüyorum.”* ifadesine %69,8 oranında katılmamıştır diyebiliriz.

Tablo-6 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarında *“Lisansüstü eğitimin bireyin kariyer gelişimi için zaman kaybı olduğunu düşünüyorum”* ifadesine %8,7’sinin (n=55) **“tamamen katılıyorum”** düzeyinde, %9,5’inin (n=60) **“katılıyorum”** düzeyinde, %13’ünün (n=82) **“kararsızım”** düzeyinde, %29,6’sının (n=186) **“katılmıyorum”** düzeyinde ve son olarak %39,1’inin (n=246) **“hiç katılmıyorum”** düzeyinde cevap verdikleri görülür.

Kariyer; kişisel açıdan bakıldığında insanların özgür iradeleriyle seçtikleri ya da aileleri, arkadaşları veya çevrelerinin yönlendirmesi sonucu takip ettikleri yol ve süreçleri ifade eder. Çalışma hayatında kariyer ise, insanların özgür iradeleriyle seçebilecekleri bir süreç olarak kabul edilse de genel olarak birtakım prosedür ve yönergelere göre izlemek zorunda kaldıkları yol ve adımlardır (Özdemir ve Mazgal, 2012, s.90).

Kariyer planlama ve yönetiminin özünde bireyin işinde, bilgi, mantalite ve deneyim anlamında gelişme vardır. Çünkü hayatın gelişim ve değişimine paralel olarak ihtiyaçlar da değişmekte ve edinilen deneyim ve yetenekler yetersiz hale gelmektedir. Değişim hayatın özünde var olan bir dinamiktir ve hayatla ilgili her şeyi farklı kılma özelliğine sahiptir (Çağlar, 2013, s.70). Değişimi yakalamak için de bireyin değişim ve gelişime öncelikle kendisinden başlaması gereklidir. Bu bağlamda lisans eğitimini

tamamlamış bir öğretmen adayı veya öğretmenin hem kariyer gelişimi hem de hayatın özünde var olan değişime ayak uydurabilmesi için lisansüstü eğitimi düşünmesi bir zorunluluk halini almaya başlamıştır.

Kariyer olgusu mevcut görevde ilerleme ve terfi olarak kabul edilebileceği gibi, meslek alanlarında değişiklik veya kişinin hayatını zenginleştirecek bilgi ve deneyimler anlamına da gelebilir. Yine kariyeri kişinin hayatını çok yönlü olarak zenginleştirmesi eylemi olarak da düşünebiliriz (Çağlar, 2013, s.570). Ayrıca kariyer kavramı çalışma yeri, ifade edilmiş bir amaç, yapılması gereken görevler, araçlar, ücret, gerekli zaman, gerekli beceri ve yetenekler, gerekli bilgi unsurlarından oluşmaktadır (Özdemir ve Mazgal, 2012, s.89). Lisans eğitiminin ardından yürütülecek olan lisansüstü eğitim ile de kariyer planlamasında gerekli olan beceri, yetenek ve bilgi eksiklikleri giderilmiş olacak ve akademik kariyer yapmanın önü açılacaktır.

| KARİYER GELİŞTİRME | |
|---|--|
| BİREYSEL | ÖRGÜTSEL |
| (Kariyer Planlama) | (Kariyer Yönetimi) |
| Alt Süreçler | Alt Süreçler |
| <ul style="list-style-type: none"> • Meslek Seçimi • Örgüt Seçimi • İş Atamalarının Seçimi • Kendini Geliştirme | <ul style="list-style-type: none"> • Tedarik ve Seçim • İnsan Kaynağı Tahsisi • Performans ve Değerlendirme • Eğitim ve Geliştirme |

Şekil 4 Gutteridge'nin Kariyer Geliştirme Modeli

(Kaynak: Erdoğan, 2003, s. 14)

Şekil 4'ü incelediğimizde hem bireysel hem de örgütsel manada kariyer gelişiminde, bireyin kendini geliştirmesinin ve eğitimin kariyer geliştirmenin alt süreçlerinde bulunduğunu görüyoruz. Bu açıdan da lisansüstü eğitimin bireyin kendini gerçekleştirme ve eğitim yönüyle kariyer gelişiminde etkin rol oynayabileceğini söyleyebiliriz.

Alabaş, Kamber ve Polat'ın (2012) yapmış olduğu araştırmadan elde ettikleri bulgulara göre öğretmenlerin lisansüstü eğitimi tercih etme sebepleri "kişisel gelişim-meslekî kariyer ve akademik personel olma" başlıklarında toplanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarından da anlaşılacağı gibi lisansüstü eğitim, lisans eğitiminin

ardından kariyer amacı güden öğretmen ve öğretmen adayı bireylerin özellikle tercih etmesi gereken bir eğitim basamağıdır.

Araştırmamıza katılan öğretmen adayları da kariyer gelişimi için lisansüstü eğitimin gerekliliği hususunu göz ardı etmemiş, lisansüstü eğitimin kariyer gelişimi için zaman kaybı olmanın aksine bir gereklilik olduğu yönünde cevaplar vermiştir. Bu doğrultuda öğretmen adayları, araştırmamız ölçeğinde bulunan “*Lisansüstü eğitimin bireyin kariyer gelişimi için zaman kaybı olduğunu düşünüyorum*” ifadesine %68,7 (n=432) oranında katılmamıştır.

Tablo-6 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarında “*Lisansüstü eğitimin insanların toplumsallaşmasını engellediğini düşünüyorum*” ifadesinde 7,8’inin (n=49) “**tamamen katılıyorum**” düzeyinde, 11,4’ünün (n=72) “**katılıyorum**” düzeyinde, %12,1’inin (n=76) “**kararsızım**” düzeyinde, %30,7’sinin (n=193) “**katılmıyorum**” düzeyinde ve son olarak %38’inin (n=239) “**hiç katılmıyorum**” düzeyinde cevap verdikleri görülür.

Türkçe ’ye ‘sosyalleşme’ ya da ‘toplumsallaşma’ olarak geçen ‘socialization’ kelimesi, genel olarak, kişni içinde yer aldığı grubunun değerlerini, normlarını, tutumlarını ve karakteristik dilini edinmesi yönündeki etkileşim sürecine işaret eder ve bu kültürel öğelerin kazanılması sırasında, bireysel kişilik oluşarak şekillenir (Coştu, 2009, s.119-120). Her bir disiplin toplumsallaşmanın değişik yönleri üzerinde odaklanmıştır. Psikologlar, kültür aktarımına daha az vurgu yaparken, bireysel gelişimin çeşitli yönleri (dürtü kontrolünün kazanılması, bilişsel ve duyuşsal gelişim, öğrenme, gibi) üzerinde daha fazla durmuşlardır. Antropologlar, toplumsallaşmayı ‘kültüre girme’ ya da kuşaklararası kültürel aktarım sürecine gönderme yapmak için kullanmışlardır. Sosyoloji toplumsallaşmayı, bireyin yaşadığı fiziksel ve sosyokültürel ortama uyumunu düzenleyen bireysel özelliklerin bilgi, beceriler, değerler, tutumlar, gereksinimler ve motivasyonlar, bilişsel, duyuşsal, modellerin edinilmesi süreci olarak ele almıştır. Politik bilim ise, toplumsallaşmayı sınırlı bir çerçeve içerisinde ele almış ve daha çok siyasal davranışların ve yönlendirmelerin biçimlendirildiği ve vatandaşlık eğitimi gibi süreçleri kapsayan siyasal toplumsallaşma kapsamında incelemiştir (Coştu, 2009, s.120).

Eğitim, toplum içinde çok sayıda önemli fonksiyonu bünyesinde barındıran bir kurumdur. Bu fonksiyonlardan biri de fertlere içinde yaşadıkları toplumun değer ve normlarını öğretmek, yani fert açısından incelendiğinde sosyalleşme, toplum açısından

incelendiğinde ise sosyalleştirme sürecine katkıda bulunmaktır. Fert, ailede, okulda ve diğer eğitim kurumlarında gördüğü eğitim yoluyla, içinde bulunduğu toplumun emir ve beklentilerine uygun hareket etmeyi öğrenir (Lembet, 2008, s.87).

Eğitim toplumsallaşmayı sağlayan araçların başında yer alır. "Gelişim" ve "eğitim" kavramları "sosyalleşme" kavramına oldukça yakındır. Farklı bir ifadeyle, kişinin insan olmasında bu üç olgu hep bir arada çalışırlar; bunlardan birinin eksikliği bireyin kişiliğinde hemen kendisini gösterir. Bireyin ruhsal ve bedensel açıdan sağlıklı gelişimi olmadan sosyalleşme ve eğitim de, bir işe yaramaz. Fakat insanın toplumdan ve kültürden uzak, bunların etkisi altında kalmadan gelişmesi de pek mümkün değildir. Uzunca bir zamandan beri yürütülen planlı ve amaçlı eğitim de, insan kişiliğinin oluşumunda vazgeçilmez bir olgu halini almıştır. Gelişim psikolojisinin görüşüne göre, sosyalleşmede bedensel büyüme ritimlerine, olgunlaşma dönemlerine de özellikle dikkat edilmelidir (Ergün, Tarihsiz, s.42). Ayrıca eğitim, toplumsallaşma ile beraber kültürün gelişmesinde ve değişmesinde de önemli etkiye sahiptir. Toplumlarda sosyal mirasın veya kültürün, bir nesilden diğerine aktarılması eğitim yolu ile gerçekleşir. Eğitim, kültürün nakledilmesinde sadece bir araç değil, aynı zamanda kültüre ve toplumsallaşmaya etki eden bir süreçtir (Lembet, 2008, s.90). Lisansüstü eğitim de diğer tüm eğitim kademeleri gibi toplumsallaşma açısından oldukça önemlidir. Nitekim araştırmaya katılan öğrenciler de “*Lisansüstü eğitimin insanların toplumsallaşmasını engellediğini düşünüyorum*” ifadesine %68,7 oranında katılmayarak bu ifadeye karşı çıkmıştır.

Tablo 7 Ölçek Sonuçlarına Göre En Yüksek Algıya Sahip ilk 3 İfade

| TUTUMLAR | | Tamamen | Katılıyorum | Kararsızım | Katılmıyorum | Hiç | \bar{X} | s.s. |
|--|---|-------------|-------------|------------|--------------|--------------|-----------|------|
| | | Katılıyorum | | | | Katılmıyorum | | |
| Lisansüstü eğitimin alan yeterliliğimi pekiştireceğini düşünüyorum | f | 230 | 281 | 79 | 20 | 19 | 4,08 | 0,94 |
| | % | 36,6 | 44,7 | 12,6 | 3,2 | 3,0 | | |
| Lisansüstü eğitimin kendimi gerçekleştirme düzeyimi arttıracığını düşünüyorum | f | 222 | 284 | 65 | 36 | 22 | 4,03 | 1,00 |
| | % | 35,3 | 45,2 | 10,3 | 5,7 | 3,5 | | |
| Lisansüstü eğitimin bireye bilimsel dünyayı daha yakından takip etme olanağı sağlayacağını düşünüyorum | f | 234 | 262 | 74 | 31 | 28 | 4,02 | 1,04 |
| | % | 37,2 | 41,7 | 11,8 | 4,9 | 4,5 | | |

Tablo-7 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarında “*Lisansüstü eğitimin alan yeterliliğimi pekiştireceğini*

düşünüyorum” ifadesinde %36,6’sının (n=230) “**tamamen katılıyorum**” düzeyinde, %44,7’sinin (n=281) “**katılıyorum**” düzeyinde, %12,6’sının (n=79) “**kararsızım**” düzeyinde, %3,2’sinin (n=20) “**katılmıyorum**” düzeyinde ve son olarak %3’ünün (n=19) “**hiç katılmıyorum**” düzeyinde cevap verdikleri görülür.

Yeterlilik, insanın bir davranışı yerine getirmek için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmasıdır. Öğretmenlik mesleğindeki de yeterlilik alanı da “öğretmenin, mesleğini yerine getireceği hizmet alanı ile ilgili gereken bilgi ve beceriyi kazanmasıdır” şeklinde tanımlanabilir (Albayrak, 2015, s.4).

Öğretmenlik mesleği özel mesleki yeterlilikler gerektirir. Bu meslek, eğitim sisteminin her kademesinde gerçekleştirilmektedir. Günümüz şartlarında bir öğretmende bulunması gereken yeterlikler üzerinde büyük oranda görüş birliği sağlanmıştır. Türkiye’deki durumun değerlendirilmesi ile uluslararası uygulama örnekleri ve temel kavramsal belgelerin irdelenmesine dayalı olarak belirlenen öğretmen yeterlikleri şunlardır (Türk Eğitim Derneği, 2009, s.176-177):

1. *Öğretmenlerin kendilerini öğrencilerine ve öğrencilerinin öğrenmesine adanmış olması.*

2. *Teknolojik pedagojik alan bilgisi.* Konu alanı ve öğretim programları, programın nasıl öğretileceği ve alanın farklı alanlarla ilişkisi, alandaki nihai gelişmeler, alanın temel araç, kavram ve yapıları, öğretilecek içeriğin teknoloji ile bütünleştirilmesi hususunda bilgili olma.

3. *Öğretimi planlama ve uygulama.* Öğretimi öğrenciler, alan bilgisi, toplum ve müfredat amaçlarına uygun bilgilere yönelik planlama; öğretim programları bilgisine dayalı olarak konular ve konular dizisi içinde öğrenmeyi ardışık olarak etkili biçimde tasarlama ve devamında bunu uygulama. Öğrencilerin öğrenme yaklaşımların nasıl farklılaştığını tespit etme ve farklı öğrenciler için uyarlanabilen, esnek öğrenme fırsatları oluşturma; farklı yaş ve yetenekteki öğrencilerin gelişimi için planlama; bireysel öğrenme potansiyelinin tam olarak geliştirilebilmesi için uygun stratejileri nasıl bireyselleştirebileceğini bilme.

4. *Değerlendirme ve izleme.* Öğrencilerin sosyal, entelektüel ve fiziksel gelişimlerini sağlamak için informal ve formal değerlendirme stratejilerini anlama ve bu stratejileri kullanma.

5. *Öğretme öğrenme ortamında etkili bir iletişim sağlayabilme ve öğrenci davranışlarını yönetme.* Sınıfta işbirliği, aktif öğrenme ve destekleyici etkileşim sağlamak için uygun sözel, sözel olmayan medya iletişim tekniklerine ilişkin bilgileri kullanma. Olumlu bir etkileşim, self-motivasyon ve öğrenmeye etkin katılımı teşvik edecek öğrenme ortamı yaratmak için birey ve grup motivasyonunu anlama ve kullanma.

6. *Bireysel ve mesleki gelişimi planlama ve gerçekleştirme.* Sürekli olarak kendi etkinliklerini sorgulayarak kişisel ve mesleki gelişimini sağlama; kendi uygulamalarını sistematik olarak zihin süzgecinden geçirme ve deneyimlerinden yola çıkarak öğrenme.

7. *Diğer öğretmenler, veliler ve okul çalışanları ile işbirliği içinde çalışabilme, takım çalışması ve işbirliği.* Öğrencilerin öğrenmesini ve gelişiminin devamlılığını sağlamak için meslektaşları, veliler ve diğer kurumlarla iletişim içinde olur.

8. *Mesleki görevleri ve işiyle ilgili mevzuatı bilme ve anlama.* Yasal ve etik çerçevede sorumlu ve eleştirel davranır.

Yukarda yer alan öğretmen yeterliliklerini incelediğimizde pedagojik alan yeterliliğinin artırılması, bireysel ve mesleki gelişimin planlanması gibi hemen hemen tüm öğretmen yeterlilikleri ve öğretmenin alan yeterliliği lisansüstü eğitim ile önemli ölçüde artırılabilir. Bununla birlikte öğretmenlerin eğitim esnasında öğrencilerini istediği seviyeye ulaştırabilmesi için ihtiyaç duydukları alanlardaki yeterliliklerini geliştirmelerine de lisansüstü eğitimin katkısı oldukça fazla olacaktır. Araştırmamıza katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının %81,3'ü "*Lisansüstü eğitimin alan yeterliliğimi pekiştireceğini düşünüyorum*" ifadesine katılarak öğretmen yeterliliği ve alan yeterliliğinde lisansüstü eğitimin önemi konusundaki farkındalıklarını göstermişlerdir.

Tablo-7 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarında "*Lisansüstü eğitimin kendimi gerçekleştirme düzeyimi arttıracakını düşünüyorum*" ifadesine %35,3'ünün (n=222) "***tamamen katılıyorum***" düzeyinde, %45,2'sinin (n=284) "***katılıyorum***" düzeyinde, %10,3'ünün (n=65) "***kararsızım***" düzeyinde, %5,7'sinin (n=36) "***katılmıyorum***" düzeyinde ve son olarak %3,5'inin (n=22) "***hiç katılmıyorum***" düzeyinde cevap verdikleri görülür.

Sağlıklı birey davranışlarının ana yönetici gücü sayılan kendini gerçekleştirme kavramına ilk olarak Carl Jung'un eserlerinde rastlıyoruz. Jung, Freud'un bilinçaltı

dürtülere yoğunlaşmış bireyin emellerini ve hayat amaçlarını ihmal etmesine karşı çıkmıştır. Jung' a göre biyolojik ihtiyaçlar hayatın gençlik yıllarında önemli ise de, yerlerini gün geçtikçe manevi doyuma ulaştırarak, üst düzeyde amaçlara terk ederler. Kişilik, devamlı gelişme yönelimindedir. Bu yönelimin amacı harmonik, dengeli ve olgun bir benlik ortaya çıkarmaktır ve bu durum da başlangıçta farklılaşmış bir bütünün süreç içinde harmonik bir şekilde gelişmesi ve ayrışması ve akabinde bu ayrışmış sistemlerin bütünleşmesidir. Bu bütünleştirme devresinde temel güdü, zıt eğilimleri uzak tutmak ve birliğe erişmektir (Kuzgun, 1972, s.170).

Maslow'a göre kendini gerçekleştiren bireylerin en belirgin özellikleri; gerçeği olduğu gibi fark edebilmesi, içinden geldiği gibi hareket edebilmesi, genellikle kişisel olmayan ve insanlıkla alakalı sorunlarla ilgilenmesi, problem çözme yetisine sahip olması, takdir edebilmesi, bağımsız olması, demokratik olması, yaratıcı olması ve sosyal sorunlara karşı hassas olmasıdır. Kendini gerçekleştirme, bireyin davranışlarını yöneten bir güdü olduğu kadar, ulaşılmaya çalışılan bir gelişme düzeyi olarak da bilinmektedir. Birçok kuramcının değişik şekilde ele aldığı kendini gerçekleştirme süreci yaşamla başlar ve kişinin bu düzeye erişebilmesinde aile, eğitim kurumları ve çalışma yaşamının etkisi oldukça önemlidir (Ünsar, Kostak, Kurt ve Erol, 2011, s.2). Bu düzey kimi bireyler için eğitimsel bir aşama da olabilir. Başarı ile tamamlanan her eğitim süreci bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini de arttırabilir. Lisans eğitimi sonrası başarı ile yürütülecek bir lisansüstü eğitim bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine pozitif katkı sağlayacaktır.

Araştırmamıza katılan sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencileri de “Lisansüstü eğitimin kendimi gerçekleştirme düzeyimi arttıracağını düşünüyorum” ifadesine %80,5 (n=506) oranında katılmışlardır.

Tablo-7 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarında “*Lisansüstü eğitimin bireye bilimsel dünyayı daha yakından takip etme olanağı sağlayacağını düşünüyorum*” ifadesine %37,2'sinin (n=234) “**tamamen katılıyorum**” düzeyinde, %41,7'sinin (n=262) “**katılıyorum**” düzeyinde, %11,8'inin (n=74) “**kararsızım**” düzeyinde, %4,9'unun (n=31) “**katılmıyorum**” düzeyinde ve son olarak %4,5'inin (n=28) “**hiç katılmıyorum**” düzeyinde cevap verdikleri görülür.

Günümüzde teknolojik, bilimsel, sosyal ve kültürel değişimlerin çok hızlı meydana gelmesi, bilgedeki değişimin hızı ve sürekliliği günümüz insanını sürekli bir öğrenme gereksinimi içine sokmuştur. Bu gereksinimin nihayetinde de günümüzde

eğitim, insan yaşamında belirli bir dđnemde sınırlandırılmaz bir hale gelmiş ve en gelişmiş ũlkeler bile eğitim sistemlerini sũrekli geliştirme ve eğitim kalitesini arttırma arayışı içine girmiştir (Coşkun ve Demirel, 2012, s.108). Birey olarak da gelişen çağa ayak uydurmak, bilimsel dũnyayı yakından takip etmek için eğitim seviyesinin yũkseltilmesi ve kişisel gelişimin devamlılığının sağlanması gerekmektedir. Őretilen her bilgi yeni Őđrenme alanlarını doğururken, bu dđngũnũn yaşandığı bilgi toplumlarında gereksinim duyulan eğitim profili de farklılaşmıştır. Lisans eğitimi ile Őđretmenlik için gerekli eğitimi alan Őđretmen adayları lisansũstũ eğitim ile bunu pekiştirerek yeni Őđrenme alanları için kendini daha hazır hale getirebilir.

Kendisini yenileyen, çağın getirdiği yenilikleri yakından takip eden ve yeni Őđrenme alanlarından yararlanmada en bũyũk sorumluluk, kişinin kendisine ve ũniversitelere dũřmektedir. ũnkũ ũniversiteler Őđrencilerin meslek edinmelerinin yanında onların yaratıcılığı, sorgulama kapasitesi ve sũrekli Őđrenme gibi alışkanlıkları edinmesinden de sorumludurlar. Bu bağlamda lisans ve lisansũstũ eğitim kişisel gelişim ve yeni Őđrenme alanlarından yararlanmak için çok Önemli bir role sahiptir.

Lisansũstũ eğitim lisans eğitimine kıyasla bireye daha detaylı bilimsel araştırmalar yapma, karmaşık sorunları özũm ũretebilme, mesleki alanlarda uzmanlaşma, bilgi ũretebilme ve sentez yapabilme yđntem ve becerisi edindirmeye çalışılır. Lisansũstũ eğitimin asıl amacı, bilgiyi ũreten, eleştiren, kullanan ve yenileyen bir dũřũnce tarzıyla problem özzebilen bilim insanı yetiştirmektir. (Karaman ve Bakırcı, 2010, s.95). Ayrıca bilim insanı, yeni hadiseleri takip etmeli, “daha iyi nasıl ũretebilirim?” diyerek kendini sorgulamalı, bildiklerinin ũzerine yeni şeyler eklemeye çalışmalıdır. Bilim insanı tek bir alanda kendisini sınırlamamalı, sũrekli bilimsel dũnyayı yakından takip etmelidir. Őđrendiklerini kendi sistemine entegre etmenin yollarını araştırmalıdır (Yalıncıkaya, vd. 2013, s.1017). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi bilim insanı olma yolunda çok Önemli bir aşama olan lisansũstũ eğitim beraberinde bilimsel dũnyayı takip etmeyi, bilgi ũretmeyi ve kullanmayı gerekli kılmaktadır. Araştırmamıza katılan Őđrencilerin de %37,2’si “tamamen katılıyorum”, %41,7’si ise “katılıyorum” tercihi ile bũyũk oranda “*Lisansũstũ eğitimin bireye bilimsel dũnyayı daha yakından takip etme olanağı sağlayacağını dũřũnũyorum*” ifadesini kabul etmişlerdir.

4.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamındaki ortalamaları incelendiğinde lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumsal algılarına yönelik bulgular aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 8 Lisans Öğrencilerinin Cinsiyet Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi

| Tutum Algıları | Cinsiyet | n | \bar{X} | SS | T | P |
|----------------|----------|-----|-----------|------|---|---|
| | Kız | 333 | 2,33 | 0,59 | | |
| | Erkek | 296 | 2,15 | 0,56 | | |

H₀: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları cinsiyet durumuna göre bir farklılık göstermez.

H₁: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları cinsiyet durumuna göre bir farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumlarının cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan T-testi sonucunda, tutum algıları cinsiyet durumu değişkeni anlamlı bir farklılık göstermektedir (T=3,938;p<0,05). (P=0,000)

Lisansüstü eğitime karşı tutumlarda farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan t-testi sonucunda; Cinsiyeti kız olan öğrencilerin lisansüstü eğitime karşı tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İlt'er'in (2009) çalışmasında da öğretmenlik mesleğinde lisansüstü eğitimin gerekliliğiyle ilgili yapmış inceleme bulgularına göre kız sınıf öğretmeni adaylarının erkeklere göre öğretmenlik mesleğinde lisansüstü eğitimin gerekli olduğu konusunda daha olumlu oldukları görülür. Fakat İlhan, Sünkür ve Yılmaz'ın (2012) ilköğretim öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre lisansüstü eğitim sürecine yönelik öğrenci tutumlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark tespit edilmemiştir.

Tablo 9 Lisans Öğrencilerinin Yaş Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi

| Tutum Algıları | Yaş | n | \bar{X} | SS | T | P |
|----------------|-------------|-----|-----------|------|--------|-------|
| | 20-25 arası | 594 | 2,24 | 0,59 | -0,209 | 0,835 |
| | 26 ve üzeri | 35 | 2,26 | 0,53 | | |

H₀: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları yaş durumuna göre bir farklılık göstermez.

H₁: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları yaş durumuna göre bir farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları ölçeğine ilişkin yaş değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan T-testi sonucunda, tutum algıları ile yaş durumu değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($T=-0,209; p>0,05$). Bu sonuçtan hareketle çalışmamıza katılan öğretmen adaylarının yaşlarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarını etkilemediği yorumunu yapabiliriz. Bu duruma da lisans eğitimi sırasında lisansüstü eğitim hakkında yeterli danışmanlık hizmetinin verilmeyişi ve 4 yıllık lisans eğitimi esnasında lisansüstü eğitim hakkındaki bilgi birikiminin değişmemesinin neden olduğu söylenebilir.

Tablo 10 Lisans Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi

| Tutum Algıları | Baba Eğitim Durumu | n | \bar{X} | SS | F | P |
|----------------|----------------------|-----|-----------|------|-------|-------|
| | Okuma Yazma Bilmiyor | 58 | 2,39 | 0,51 | 1,090 | 0,365 |
| | İlkokul | 322 | 2,25 | 0,61 | | |
| | Ortaokul | 108 | 2,21 | 0,55 | | |
| | Lise | 98 | 2,22 | 0,56 | | |
| | Lisans | 37 | 2,17 | 0,66 | | |
| | Lisansüstü | 6 | 2,04 | 0,68 | | |

H₀: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları baba eğitim durumuna göre bir farklılık göstermez.

H₁: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları baba eğitim durumuna göre bir farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları ölçeğine ilişkin baba eğitim değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemeye yönelik yapılan Anova testi sonucunda, tutum algıları ile baba eğitim durumu değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F=1,090;p>0,05$).

Araştırmamız sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin tutum algıları ile baba eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır. İter'in (2009) yaptığı araştırma sonucunda ise öğretmen adaylarının sadece babası üniversite mezunu olan öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime daha olumlu baktığı bunun dışında öğretmen adaylarının baba eğitim durumuna göre lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir

Tablo 11 Lisans Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi

| | Anne Eğitim Durumu | n | \bar{X} | SS | F | P |
|-----------------------|----------------------|-----|-----------|------|-------|-------|
| Tutum Algıları | Okuma Yazma Bilmiyor | 273 | 2,33 | 0,61 | 2,126 | 0,061 |
| | İlkokul | 252 | 2,20 | 0,56 | | |
| | Ortaokul | 60 | 2,12 | 0,50 | | |
| | Lise | 26 | 2,16 | 0,59 | | |
| | Lisans | 15 | 2,16 | 0,76 | | |
| | Lisansüstü | 3 | 2,25 | 0,83 | | |

H₀: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları anne eğitim durumuna göre bir farklılık göstermez.

H₁: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları anne eğitim durumuna göre bir farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları ölçeğine ilişkin anne eğitim değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Anova testi sonucunda, tutum algıları ile anne eğitim durumu değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F=2,126;p>0,05$).

Bir toplumda yalnız kadınların veya yalnız erkeklerin eğitilmesi potansiyel insan gücünün yarısının üretime katılmaması demektir. Bir diğer anlatımla kadınlarını veya erkeklerini eğitmemiş toplumların üretimi, her ikisini eğiten toplumların üretiminin yarısına denk düşecektir. Bu da yarı yarıya geri kalmak demektir. Ailede kadının çocukları yetiştirmede erkeğe göre eğitici gücünün daha yüksek olduğunu düşünürsek kadın eğitimini ihmal eden toplumların çok daha geri kalacağı gerçeği karşımıza

çıkılmaktadır. Öyleyse kadınlarını iyi eğiten toplumların kalkınması, yeterince eğitmeyenlere göre çok daha hızlı olacaktır(Kayadibi, 2003, s.28).

Araştırmamız sonucunda ölçeğimizi cevaplayan öğrencilerin büyük çoğunluğunun annesinin ya okuma yazma bilemediği ya da ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte araştırma bulgularına göre anne eğitim durumu ile lisansüstü eğitime karşı tutum arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. İltter'in (2009) yapmış olduğu çalışma incelendiğinde de öğretmen adaylarının çoğunluğunun anne öğrenim durumlarının ilkokul mezunu olduğu ve bir kısmının da okur – yazar olmadığı görülmüştür ayrıca aynı çalışma sonucuna göre anne eğitim durumu öğretmen adayının mesleğe yönelik tutumunda farklılık yaratmamıştır.

Tablo 12 Lisans Öğrencilerinin Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları İle Değerlendirilmesi

| Tutum Algıları | Aylık Gelir Durumu | n | \bar{X} | SS | F | P |
|----------------|--------------------------------|-----|-----------|------|---|---|
| | Asgari ücret | 223 | 2,26 | 0,59 | | |
| | Asgari ücret ile 1200 TL arası | 190 | 2,27 | 0,59 | | |
| | 1201-1800 TL arası | 114 | 2,24 | 0,58 | | |
| | 1801-3600 TL Arası | 73 | 2,16 | 0,61 | | |
| | 3601 ve Üzeri | 29 | 2,13 | 0,47 | | |

(Gelir sınıflandırması 2014 – 2015 maaş miktarlarına göre yapılmıştır.)

H0: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları ailelerinin aylık gelir durumuna göre bir farklılık göstermez.

H1: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları ailelerinin aylık gelir durumuna göre bir farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları ölçeğine ilişkin ailelerin aylık gelir değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Anova testi sonucunda, tutum algıları ile ailelerin aylık gelir durumu değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=0,974;p>0,05).

Ünal ve İltter'in (2010) yapmış olduğu “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği)” isimli çalışma sonucu araştırmamız sonucu ile farklılaşmış ve genel olarak aylık aile geliri yüksek olan öğrencilerin diğer aile gelirlerine sahip öğrencilere göre lisansüstü eğitime olan tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13 Lisans Öğrencilerinin Eğitim Gördüğü Sınıfı Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumsal Algıları ile Değerlendirilmesi

| Tutum Algıları | Sınıf | n | \bar{X} | SS | F | P |
|----------------|----------|-----|-----------|------|-------|--------|
| | 1. Sınıf | 134 | 2,15 | 0,53 | | |
| | 2. Sınıf | 136 | 2,25 | 0,57 | | |
| | 3. Sınıf | 116 | 2,33 | 0,62 | | |
| | 4. Sınıf | 243 | 2,25 | 0,60 | | |
| | | | | | 2,205 | 0,086* |

H₀: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları sınıf türüne göre bir farklılık göstermez.

H₁: Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları sınıf türüne göre bir farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları ölçeğine ilişkin sınıf türü değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Anova testi sonucunda, tutum algıları ile sınıf türü değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F=2,205; p>0,05$).

İlhan, Sünkür ve Yılmaz (2012)'ın yaptığı araştırmada ise 1. ve 2. sınıfa devam eden ilköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik isteklerinin katılıyorum düzeyinde ve olumlu bir tutum ifade ettiği görülmektedir. 3. ve 4.sınıfa devam eden ilköğretim öğretmen adaylarının ise lisansüstü eğitim sürecine yönelik istekleri kararsızım düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma esnasında fark edilen en büyük eksiklik lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve bu eksikliğin giderilmesi için bir çalışmanın yürütülmemesidir. Ölçek öncesi lisansüstü eğitim hakkında bilgi verilirken öğrencilerdeki lisansüstü eğitime ilişkin merakın çok yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum bütün sınıflarda hemen hemen aynı seyri izlemiştir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, yaş, sınıf ve aile gelir durumu gibi değişkenlerin lisansüstü eğitime ilişkin öğrenci tutumlarında etkili olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgu sonuçları aşağıda verilmiştir.

5.1.1.Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bulgularını Yansıtan

Sonuçlar

1.Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %52,9'u erkek, %47,1'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Buradan erkeklerin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç öğretmenliğini kızların daha fazla tercih ettiği düşüncesine zıt bir durumu barındırmaktadır.

2.Araştırmadaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %21,3'ünü 1.sınıf, %21,6'sını 2. Sınıf, %18,4'ünü 3. Sınıf ve %38,6'sını 4. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

3.Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının %9,2'si okuryazar değil, %51,2'si ilkokul mezunu, %17,2'si ortaokul mezunu, %15,6'sı lise mezunu, %5,9'u lisans mezunu ve %1'i de lisansüstü mezundur. Bu durumda öğrenci babalarının büyük çoğunluğu ilkokul mezunu olduğu söylenebilir.

4. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin %43,4'ü okuryazar değil, %40,1'i ilkokul mezunu, %9,5'i ortaokul mezunu, %4,1'i lise mezunu, %2,4'ü lisans mezunu ve %0,5'i de lisansüstü mezundur. Bu durumda öğrenci annelerinin eğitim durumlarının çok düşük olduğu söylenebilir.

Bugünün anaları için, gerekli niteliklerle donatılmış çocuk yetiştirmek, çocuklarını bugünkü hayat için faydalı bir birey konumuna getirmek, pek çok yüksek niteliklere sahip olmayı gerektirir. Bu nedenle kadınlarımız, erkeklerden çok daha aydın, daha çok ilim sahibi ve bilgili olmak mecburiyetindedirler (Uluğbay, 2007). Geçmişten

gelen kadının eğitim yetersizliği günümüzde yürütülen “Haydi Kızlar Okula” gibi kampanyalarla giderilmeye çalışılmaktadır.

5.Araştırmaya katılan öğrencilerin % 94,4’ü (n =594) 20 – 25 yaş arası, %5,6’sı (n=35) 26-30 yaş arası olarak belirlenmiştir.

6.Araştırmaya katılan öğrenci ailelerinin aylık gelir durumları incelendiğinde %35,5’inin asgari ücret, %30,2’sinin asgari ücret ile 1200 TL arası, %18,1’inin 1201-1800 TL arası, %11,6’sının 1801-3600 TL arası ve %4,6’sının da 3601 ve üzeri gelire sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin büyük kısmının ailesinin düşük gelirli aileler olduklarını göstermiştir.

5.1.2. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Tutumlarına Dair Sonuçlar

1.Araştırmada ölçeği cevaplayan öğrencilerin %69,8’i lisansüstü eğitimin cazip yönü olmadığı düşüncesine karşı çıkmıştır. Lisansüstü eğitim kariyer ve uzmanlık için bireye çok sayıda imkân sunmaktadır. Bu imkânlar da lisansüstü eğitimi daha cazip kılmıştır. Son yıllarda artan lisansüstü eğitim oranları da bunun en önemli kanıtı sayılabilir.

2.Araştırmaya katılan öğrencilerin %44,5 i mezun olduktan sonra lisansüstü eğitim yapmayı düşünürken %35,3’ü ise kararsız cevap vermiştir. “Kararsızım” şeklinde verilen cevapların çokluğu lisansüstü eğitime ilişkin yeterince bilgi sahibi olunamaması ve lisansüstü eğitim şartlarının öğrenciler açısından itici bulunması nedeniyle olabilir.

3.Ölçek sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %70,1’i lisansüstü eğitimin bireyin demokratik algısını arttırdığını kabul etmiştir.

4.Araştırmaya katılan öğrencilerin %76,8’i lisansüstü eğitimin yaratıcı ve yansıtıcı düşünme becerisine katkı sağladığını kabul etmiştir.

5.Araştırmaya katılan öğrencilerin %73,1’i lisansüstü eğitimin vatandaşlık bilincini arttıracığını kabul etmiştir.

6.Araştırmaya katılan öğrencilerin %76,7’si lisansüstü eğitimin bireyin kültürel etkileşimini daha da arttıracığını kabul etmiştir.

7.Araştırmaya katılan öğrencilerin %74,7'si lisansüstü eğitimin bireysel algılama kapasitesini arttıracığını kabul etmiştir.

8.Araştırmaya katılan öğrencilerin %81,3'ü lisansüstü eğitimin bireyin araştırma becerisini geliştireceğini kabul etmiştir. Lisansüstü eğitim ile beraberinde yürütülen seminer ve tez çalışmaları öğrencinin etkili araştırma becerisi kazanması için çok önemli katkılar sağlamaktadır. Araştırmamız neticesinde de öğrencilerden oldukça yüksek bir yüzdesel oranla lisansüstü eğitimin bireyin araştırma becerisini geliştirdiğini doğrular nitelikte cevaplar alınmıştır.

5.1.3. Araştırmanın Değişkenlerine Yönelik Sonuçlar

1. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkeni baz alınarak lisansüstü eğitime yönelik tutumları için yapılan t-testi sonucunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuca göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla lisansüstü eğitime daha fazla ilgi gösterdiği ve düşüncelerinin daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

2. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının baba öğrenim durumu değişkenine göre lisansüstü eğitime yönelik tutumları için yapılan Anova testi sonucunda anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

3.Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının anne öğrenim durumu değişkenine göre lisansüstü eğitime yönelik tutumları için yapılan Anova testi sonucunda anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

4.Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının yaş değişkenine göre lisansüstü eğitime yönelik tutumları için yapılan t-testi sonucunda anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

5.Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının aile gelir durumu değişkenine göre lisansüstü eğitime yönelik tutumları için yapılan Anova testi sonucunda anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

6.Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının eğitim gördüğü sınıf değişkenine göre lisansüstü eğitime yönelik tutumları için yapılan Anova testi sonucunda anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

5.2. Tartışma

Bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü eğitimle ilgili yapılan ilk çalışma olduğu için ve ülkemiz genelinde lisansüstü eğitimle alakalı çalışmaların kısıtlı oluşu nedeniyle tartışma bölümünde kıyas yapılacak kaynak bulma konusunda sıkıntı yaşanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %52,9'u erkek, %47,1'i ise kadındır. Çimen (2015) de yaptığı çalışmada araştırmaya katılanların %57,3'ü erkek, %42,7'si kadın, Alhas (2006) çalışmasında %64,5'i erkek, % 35,5'i kadın olarak bulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, beden eğitimi ve spor öğretmenliği vb. branşlarda yapılan çalışmalardaki kadın ve erkek öğrenci sayıları genel olarak branşın getirdiği çalışma koşullarına göre değişmektedir. Okul öncesi öğretmenliği gibi genelde bayan öğretmen adaylarının tercih ettiği branşlarda yapılan çalışmalarda kadın öğrenci sayıları yüksekken diğer branşlardaki öğrenci cinsiyet oranları araştırmamız paralelinde sonuçları ortaya çıkarmıştır.

Araştırmamız sonucunda öğrencilerin lisansüstü eğitim yapma istekliliği yüksek çıkmış ve özellikle kariyer yapma ve alanda uzmanlaşma hususunda lisansüstü eğitime oldukça sıcak baktıkları saptanmıştır. Erkılıç'ın (2007) yapmış olduğu "Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitim İstekliliklerini Etkileyen Etmenler (Eskişehir Örneği)" isimli çalışmasında da genel olarak öğrencilerin lisansüstü eğitim yapma istekliliklerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum lisansüstü program kapasitelerinin artırılması gereksinimini ortaya koymaktadır. Ayrıca benzer araştırma sonuçlarına dayalı olarak lisansüstü eğitimin sorunlarının kuram-uygulama bütünlüğü içinde tartışılması ve uygulanabilir projeler önerilip gerçekleştirilmesi ivedilikli görülmüştür.

Ünal ve İlter'in (2010) yapmış olduğu çalışmanın sonucuna göre de öğretmenlerin büyük bir kısmı gerek kendi alanlarında gerek eğitim-bilim alanlarında lisansüstü eğitimi tercih etmektedir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve üniversitelerin öğretmenlerin bu çabasına destek olması, bilimsel temellere dayanan bir lisansüstü eğitim politikası belirlenmesinin şart olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızın sonuçları da bu yönüyle Ünal ve İlter'in çalışmalarının sonucuyla paralellik göstermektedir.

5.3.Öneriler

Lisansüstü eğitim, alanında uzmanlaşmayı amaçlayan tüm lisans mezunları için önemli bir eğitim kademesidir. Fakat öğretmenlik mesleğini benimsemiş, bu alanda kendini geliştirmeyi amaçlayan lisans öğrencisi, mezun veya aktif olarak öğretmenlik mesleğini yürüten tüm bireyler için lisansüstü eğitim daha fazla öneme sahiptir. Etkili eğitim – öğretim hayatı yürütmek ve alanında uzmanlaşmayı hedefleyen öğretmenler için lisansüstü eğitim vazgeçilmez bir seçenek olmalıdır.

Lisansüstü eğitime karşı öğrencilerin geliştirdiği tutumlarda mevcut lisansüstü eğitim sistemi hakkında sahip oldukları bilgi birikimi de çok önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin yeterli bilgiye sahip olmamaları, çeşitli önyargılar ile lisansüstü eğitime yaklaşmalarına neden olabilmektedir. Bu konuda üniversitelerimize ve buradaki öğretim görevlilerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Üniversitelerimiz bünyesinde öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarını geliştirici etkinlikler hazırlanmalı ve öğrencilerin bu etkinliklere katılımı sağlamalıdır. Ayrıca lisans eğitimi esnasında öğrencilere lisansüstü eğitim hakkında etkili danışmanlık hizmetleri verilerek öğrenciler yeterli düzeyde bilgilendirilmeli ve kafalarındaki soru işaretleri tamamen giderilmelidir. Ülkemizin ihtiyaç duyduğu bilim insanının yetiştirilmesi açısından bu durum büyük önem arz etmektedir.

Lisansüstü eğitime ilişkin tutumları etkileyen bir diğer unsur da lisansüstü eğitim yapan kişilerin ulaştığı imkânlar ve elde ettikleri sosyo – ekonomik koşullardır. Bu koşullar da eğitim politikalarımız içerisinde tekrar irdelenerek daha cazip hale getirilmelidir. Lisansüstü eğitime yönelen kişilerin gelecek kaygısı gütmeden bilimsel çalışmalarını gerçekleştirebilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Ülkemizdeki lisansüstü eğitim koşullarına baktığımızda öğrencilerdeki lisansüstü eğitime ilişkin bilgi eksikliğinin dışında bir diğer sorunun da yüksek lisans ve doktora kontenjan sorunları olduğu görülmektedir. Bazı üniversitelerimizde öğrencilerin isteğini karşılayacak düzeyde kontenjan açılmamakta bazı üniversitelerimizde ise lisansüstü eğitim programlarına yer verilmemektedir. Bu durum da lisansüstü eğitim yapmayı düşünen öğrenciler için yeterli düzeyde alternatif oluşmamasına neden olmaktadır. Ülkemizin geleceği ve bilim yuvası olan üniversitelerimizde bu sorunların çözülmesi için de köklü değişikliklerin yapılması ve daha kalıcı adımların atılması şarttır.

Araştırmada kız öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha olumlu olduğu saptanmıştır. Mesleklerin cinsiyetleri olmayacağı gibi lisansüstü eğitim ve akademik kariyerin de cinsiyet ayrımı gözetmeksizin benimsenmesi gerekmektedir. Yapılacak çalışmalarla erkek ve kız öğrenciler arasındaki bu tutum farkının en aza indirilmesi gerekiyor.

Araştırma esnasında göze çarpan bir diğer husus da lisansüstü eğitimin ne olduğuna dair bilgilendirici yazılı kaynakların azlığı olmuştur. Mevcut kaynaklar da birbirinin tekrarı niteliğinde olup lisansüstü eğitim hakkında araştırma yapmayı düşünen ve bu konudaki merakını gidermek isteyen öğrencileri yeteri kadar tatmin etmediği görülmektedir. Yapılacak yeni çalışmalarla bu eksiklik giderilerek bireylerin lisansüstü eğitim hakkında doyurucu bilgilere ulaşması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 26
- 2547 SK, Resmi Gazete, Sayı:17506, m.3
- AÇIKGÖZ, Ü. K., (2002). *Aktif Öğrenme*, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir
- AKÇAY, C., (2006). *Türk Eğitim Sistemi*, Anı yayıncılık, Ankara
- AKDENİZ, A.R., KÜÇÜK, M. (2011). *Eğitim Bilimine Giriş*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara
- AKYILDIZ, S., (2014). Milli Eğitim Sisteminin Yapısı ve İşleyişi, (Edt.Haluk ÖZMEN, Durmuş EKİZ), *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- ALABAŞ, R., KAMER, T. ve POLAT, Ü., (2012). *Öğretmenlerin Kariyer Gelişimlerinde Lisansüstü Eğitim: Tercih Sebepleri ve Süreçte Karşılaştıkları Sorunlar*, e-international journal of educational research Volume: 3 Issue: 4, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ijer/article/view/1073000223/0> adresinden 04.05.2016 tarihinde erişilmiştir.
- ALBAYRAK, F. T., (2015). *İlkokul Öğretmenlerinin Mesleki Değerleri ile Öğretmen Yetkinlikleri Arasındaki İlişki (Erzurum İli Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- ALHAS, A., (2006). *Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime Bakış Açuları (Ankara İli Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Ankara
- ARICI, H., (1997). *Bilim Adamı Yetiştirme Lisans Üstü Eğitim*, Bilimsel Toplantı Serileri 7, Ankara
- AVCI, A., (2014). *Eğitim Bilimi'ne Giriş*, Türdav Yayınları, İstanbul
- AYAS, A., (2014). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar, (Edt. Haluk ÖZMEN ve Durmuş EKİZ), *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- BAHADIR, E. ve ÖZDEMİR, A.Ş., (2014). *İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumları (Marmara Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği ABD Örneği)*, International Online Journal of Educational Sciences, 6 (2), http://www.iojes.net/userfiles/Article/IOJES_1075.pdf adresinden 11.05.2016 tarihinde erişilmiştir.
- BAŞARAN, İ.,(1992). *Eğitim Psikolojisi*, Gül Yayınları, Ankara.
- BOZAN, M., (2012). *Lisansüstü Eğitimde Nitelik Arayışları, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt. 4, Sayı.2,

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sobiadsbd/article/view/5000137064/5000126032>
adresinden 11.10.2015 tarihinde erişilmiştir

- BOZPOLAT, E., (2016). *Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Metaforik Alguları*, İlköğretim Online, 15(4), <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/view/5000148534> adresinden 05.10.2016 tarihinde erişilmiştir.
- CANÖZ, K., (2003). *Tutum Oluşturma Etkinliği Olarak Lobcilik*, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, 21-29
- COŞKUN, Y.D. ve DEMİREL, M., (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 42, 108-120
- COŞTU, Y., (2009). *Toplumsallaşma Kavramı Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme*, http://ktp.isam.org.tr/pdfdrq/D03296/2009_3/2009_3_COSTUY.pdf adresinden 01.08.2015 tarihinde erişilmiştir
- ÇAĞLAR, İ., (2013). *Küresel Normlu Çağdaş Değişim Yönetimi Aracı Olarak Örgüt Geliştirme*, Nobel Akademi Yayınları, Ankara
- ÇAKMAK, Ö., (2008). *Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi*, D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 11, 33-41, http://www.zgefdergi.com/Makaleler/884159134_11_03_Cakmak.pdf adresinden 10.10.2015 tarihinde erişilmiştir.
- ÇAPA, Y. ve ÇİL, N., (2000). *Öğretmen Adayların Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumların Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, Sayı 18, 69-73.
- ÇİMEN, A., (2015). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri ve Beklentilerinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Elazığ
- DEMİR, Ö. ve ACAR, M.,(2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Adres Yayınları, Ankara
- DİLCİ, T., (2009). *Eğitim Bilimleri Alanında Yürütülen Lisansüstü Eğitiminin Öğrenci ve Öğretim Elemanları Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programı ve Öğretim Anabilim Dalı, Elazığ
- ERDEM, A.R., (2012). *Bilim İnsanı Yetiştirmede Etik Eğitimi*, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 25-32
- ERDEM, M., (2007). *Türk Eğitim Sistemi*, (Edt. Ali BALCI), *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- ERDOĞAN, F., (2005). *Türkiye’de Eğitimin İşsizlik Üzerindeki Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı, İstanbul

- ERDOĞMUŞ, N., (2003). *Kariyer Geliştirme Kuram ve Uygulama*, Nobel Yayıncılık, Ankara
- ERET ORHAN, E. ve OK, A., (2014). *Öğretmenlik Programlarını Kimler Tercih Ediyor? Adayların Giriş Özellikleri ve Öğretmenliğe Yönelik Tutumları*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 29(4), 75-92
- ERGÜN, M., (Tarihsiz). *Eğitim Sosyolojisi*, <http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/egsos.pdf> adresinden 04.07.2016 tarihinde erişilmiştir.
- ERKİLİÇ, T.A., (2007). *Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitim İstekliliklerini Etkileyen Etmenler (Eskişehir Örneği)*, GAU Journal of Social & Applied Sciences 3(5), 46-72, http://www.gau.edu.tr/PDF-Files/JSAS_003_05_PDF/JASA_003_05_05_Erkilic.pdf adresinden 08.09.2016 tarihinde erişilmiştir.
- ERTÜRK, S., (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*, Meteksan Yayınları, Ankara
- FINDIKÇI, İ., (1998). *Enformasyon Bilgi Toplumu Dosyası; Bilgi Toplumunda Eğitim ve Öğretmen*, Bilgi ve Toplum Dergisi, cilt: 1
- GÜNEŞ, F., (2014), Tanım ve Kavramlar, (Edt. Firdevs GÜNEŞ), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- GÜRSEL, M. ve HESAPÇIOĞLU, M., (2008). *Eğitim Bilimlerine Giriş*, Eğitim Akademi Yayınları, Konya
- HELVACI, A. ve ŞAHİN, B. (2009). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar, (Edt. Figen EREŞ), *Eğitim Bilimine Giriş*, Maya Akademi Yayınları, Ankara
- İLHAN, A., ÖNER SÜNKÜR, M. ve YILMAZ, F., (2012). *İlköğretim Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği)*, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 23, 22 – 42
- İLTER, İ., (2009). *Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ
- İNCEOĞLU, M., (2010). *Tutum Algı İletişim*, Beykent Üniversitesi Yayınevi, İstanbul
- KARAKÜTÜK, K., ÖZDEMİR Y., (2011). *Bilim İnsanı Yetiştirme Projesi (BİYEP) ve Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı'nın (ÖYP) Değerlendirilmesi*, Eğitim ve Bilim, Cilt 36, Sayı 161,
- KARAKÜTÜK, K.,(2002). *Öğretim Üyesi ve Bilim İnsanı Yetiştirme-Lisansüstü Eğitimin Planlanması*, Anı Yayıncılık, Ankara

- KARAMAN, S., BAKIRCI, F., (2010). *Türkiye’de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. II, <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423881457.pdf> adresinden 05.09.2015 tarihinde erişilmiştir.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım A.Ş. Ankara
- KAVAK, Y. ve BURGAZ, B., (1994). *Eğitim Ekonomisi*, Pegem Personel Geliştirme Merkezi, Ankara
- KAYADİBİ, F., (2003). *Kadın Eğitiminin Önemi ve Kalkınmadaki Rolü*, Sosyoloji Konferansları Dergisi, Sayı:28, 19-31
- KAZU, H. ve PULLU, S. (2011). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri ve Beklentileri*, 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- KIROĞLU, K., (2010). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar, (Edt. Kasım KIROĞLU, Cevat ELMA), *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- KÖKSALAN, B., İLTER, İ. ve GÖRMEZ, E. (2010). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Lisansüstü Eğitim İsteklilikleri Üzerine Bir Çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği)*, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 3, 277-299
- KUZGUN, Y., (1972). *Kendini Gerçekleştirme*, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/970/11942.pdf> adresinden 10.09.2015 tarihinde erişilmiştir.
- LEMBET, Z., (2008). *Avrupa Birliği Eğitim ve Değişim Programları’nın Yabancı Dil Öğreniminde Kültürel Etkileşime Olan Katkısı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- MEMİŞOĞLU, S.P., (2010). Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı ve Özellikleri, (Edt. Kasım KIROĞLU ve Cevat ELMA), *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara
- ÖZBEK, Y., (2004). *Sağlıklı Eğitim, Sağlıklı Toplum*, Çizgi Yayıncılık, Konya
- ÖZDEMİR, Y. ve MAZGAL, S., (2012). *Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği*, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (7:1), http://gkd.comu.edu.tr/images/form/dosya/dosya_168771.pdf adresinden 03.02.2016 tarihinde erişilmiştir.

- ÖZTÜRK, C., (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış, (Edt. Cemil ÖZTÜRK), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara
- ÖZTÜRK, C., (2009). Sosyal Bilgiler: Kavram, İçerik ve Program, (Edt. Cemil ÖZTÜRK), *Sosyal Bilgiler Eğitimi, Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara
- PEKER, Ö., (1989). *Yönetici Eğitimi*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara
- SEVİNÇ, B., (2001). *Türkiye’de Lisansüstü Eğitim Uygulamaları, Sorunlar ve Öneriler*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:34, Sayı:1, Ankara
- SÖZER, E., (1998). Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi, (Edt. Gürhan CAN), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Ankara
- ŞAŞMAZ ÖREN, F., YILMAZ, T. ve GÜÇLÜ, M., (2012). *Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Görüşlerinin Analizi*, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 2
- TÜRKER, K. (2001). Bilim İnsanı Yetiştirme: Dünyada ve Türkiyede Lisansüstü Eğitim, *Türkiye Bilimler Akademisi bilimsel toplantı serileri 7: Bilim insanı yetiştirme: Lisansüstü Eğitim*. Ankara, 21- 34
- TÖREMEN, F., (2013). Eğitimde temel Kavramlar, (Edt. Fatih TÖREMEN), *Eğitim Bilimine Giriş*, İdeal Kültür Yayınları, İstanbul
- Türk Eğitim Derneği (2009). *Öğretmen Yeterlikleri*, http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap.pdf adresinden 06.05.2016 tarihinde erişilmiştir.
- ÜNAL, Ç ve. İLTER, İ., (2010). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Lisansüstü Eğitime Olan Tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,14 (2), 1-18
- ÜNSAR S., KOSTAK M.A., KURT S. ve EROL Ö., (2011). *Hemşirelerin Kendini Gerçekleştirme Düzeyleri ve Etkileyen Etmenler*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu E-Dergi, 4(1):2-6
- YALÇINKAYA, M., KOŞAR, D. ve ALTUNAY, E., (2014). *Araştırma Görevlilerinin Bilim İnsanı Yetiştirme Sürecine İlişkin Görüşleri*, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:22, No:3, 1009-1034
- YAMAN, E., YAMAN, H. ve ESKİCUMLI, A., (2001). *Öğretmenlik Mesleğinin Sosyo-Ekonomik Statüsü/Bu Mesleğin Bir Bayan Mesleği Haline Dönüşmesi Durumu ve Eğitim Fakültesi Üzerine Bir Araştırma*, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2, 33-68

YILMAZ, S. ve SARP KAYA, R. (2010). Eğitimin Temel Kavramları, (Edt. Abdurrahman TANRIÖĞREN, Ruhi SARP KAYA), *Eğitim Bilimine Giriş*, Anı yayınları Ankara,

EKLER

Ek 1:Tutum Ölçeği Formu

| BÖLÜM I | | | | | | |
|--|--|---------------------|-------------|------------|--------------|------------------|
| KİŞİSEL BİLGİ | | | | | | |
| 1. Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın () | | | | | | |
| 2. Babanızın eğitim durumu: Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü () | | | | | | |
| 3. Annenizin eğitim durumu: Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü () | | | | | | |
| 4. Yaşınız: 20-25() 26 ve üzeri() | | | | | | |
| 5. Ailenizin aylık gelir durumu: Asgari ücret () Asgari Ücret ile 1200 TL Arası () 1201-1800 TL Arası() 1801-3600 Arası () 3601 TL ve Üstü () | | | | | | |
| 6. Sınıfınız : 1. () 2. () 3. () 4. () | | | | | | |
| BÖLÜM II | | | | | | |
| Aşağıda yer alan her bir görüşe katılma düzeyinize uygun olarak belirtilen yerlere (X) işareti bırakınız. | | Tamamen Katılıyorum | Katılıyorum | Kararsızım | Katılmıyorum | Hiç Katılmıyorum |
| 1. Lisansüstü eğitimin, cazip bir yönü olduğunu düşünmüyorum* | | | | | | |
| 2. Lisansüstü eğitimi sevdiğim için mezun olduktan sonra yapmayı düşünüyorum | | | | | | |
| 3. İleride yapacağım lisansüstü eğitimin, popülaritemi arttıracığını düşünüyorum | | | | | | |
| 4. Yapmayı düşündüğüm lisansüstü eğitimin, demokratik algımı arttıracığını düşünüyorum | | | | | | |
| 5. Lisansüstü eğitim yaratıcı ve yansıtıcı düşünme becerisine sahip olmamı sağlayacak | | | | | | |
| 6. Lisansüstü eğitimin vatandaşlık bilincimin artmasına katkı sağlayacağını düşünüyorum | | | | | | |

| | | | | | |
|---|--|--|--|--|--|
| 7. Lisansüstü eğitimin sosyal empati kurma becerimi geliştireceğine inanıyorum | | | | | |
| 8. Lisansüstü eğitimin toplumsal duyarlılığımı arttıracaklarını düşünüyorum | | | | | |
| 9. Yapacağım lisansüstü eğitimle insanlara model olmaya çalışacağım | | | | | |
| 10. Lisansüstü eğitim elektronik öğrenme ortamlarına daha rahat ulaşmamı sağlayacak | | | | | |
| 11. Lisansüstü eğitimin kültürel etkileşimimi daha da arttıracaklarını düşünüyorum | | | | | |
| 12. Lisansüstü eğitimin bireysel algılama kapasitemi arttıracaklarını düşünüyorum | | | | | |
| 13. Lisansüstü eğitimin insanların toplumsallaşmasını engellediğini düşünüyorum* | | | | | |
| 14. Lisansüstü eğitimin eğitsel yönden sosyalleşmemi sağladığını düşünüyorum | | | | | |
| 15. Lisansüstü eğitimin alan yeterliliğimi pekiştireceğini düşünüyorum | | | | | |
| 16. Lisansüstü eğitimin araştırma becerimi geliştireceğini düşünüyorum | | | | | |
| 17. Lisansüstü eğitimin bireyin kariyer gelişimi için zaman kaybı olduğunu düşünüyorum* | | | | | |
| 18. Lisansüstü eğitimin toplumda birikim anlamında saygınlığımı arttıracaklarını düşünüyorum | | | | | |
| 19. Lisansüstü eğitimin kendimi gerçekleştirme düzeyimi arttıracaklarını düşünüyorum | | | | | |
| 20. Lisansüstü eğitimin bilme ve tanıma ihtiyacımı karşılayacağını düşünüyorum | | | | | |
| 21. Lisansüstü eğitim, toplumda öğretmen olarak iyi bir model olmamı sağlayacaktır | | | | | |
| 22. Lisansüstü eğitimin öğretmen açısından ülkemizde eğitimin kalitesini arttırdığını düşünüyorum | | | | | |

| | | | | | |
|--|--|--|--|--|--|
| 23. Lisansüstü eğitimin toplumda beğenilmeme korkumu azaltacağını düşünüyorum | | | | | |
| 24. Lisansüstü eğitimin yeni öğrenme alanlarından yararlanmamı sağlayacağını düşünüyorum | | | | | |
| 25. Lisansüstü eğitimin bireyde duygu karmaşasının oluşmasına sebep olduğunu düşünüyorum* | | | | | |
| 26. Lisansüstü eğitimin sadece akademisyen olmak için yapıldığını düşünüyorum | | | | | |
| 27. Lisansüstü eğitimin bireyin öğrenme merakını arttıracığını düşünüyorum | | | | | |
| 28. Lisansüstü eğitimin öğretmen yetiştirmede zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum | | | | | |
| 29. Lisansüstü eğitimin üniversitelerde sistemsiz yapılan bir eğitim olduğunu düşünüyorum* | | | | | |
| 30. Lisansüstü eğitimin bireye bilimsel dünyayı daha yakından takip etme olanağı sağlayacağını düşünüyorum | | | | | |

Ek 2:Araştırma İzinleri

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

SAYI : 50235129-25-388
 KONU:Uygulama İzni

30/03/2015

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serkan İZGİ'nin, "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışması gereği Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü öğrencilerine ölçek uygulamasının uygun görüldüğüne ilişkin Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğü'nün, Fırat Üniversitesi Rektörlüğü'nün ve Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın yazıları ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Davut ÖZBAĞ
 Rektör a.
 Rektör Yrd.

EKİ: Yazı (3 sayfa)

| |
|--|
| T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Dairesi Başkanlığı |
| 31.03.2015 |

Prof. Dr. Davut ÖZBAĞ
 yazılmalı
 31.3.15
 A. S.

Sayısı: 17/03/2015-1468



T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı :16357079-044-
Konu :Uygulama İzni

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

İlgi : 13/03/2015 tarihli ve 1308 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serkan İZGİ 'nin, "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışması ile ilgili Üniversitemizde öğrenim gören Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine, ölçek uygulaması yapabilmesine ilişkin talebiniz, Rektörlüğümüzce uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

E-İmzalıdır
Prof. Dr. Seyit TEMİR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Belgenin Det.
Elektronik İmzası
19.03.2015

No.

19.03.2015

1037

İ.Halil AYDIN
Bilgisayar Uzmanı

Evrakı Doğrulamak İçin : <http://193.255.109.41/en/Vision/Dogrula/SUN66L>

Altınşehir Mah. 3005 Sokak No:13 02040 ADIYAMAN

Telefon: 04162233800

E-Posta: genelsekreter@adiyaman.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için iriibat: İbrahim Halil Aydın

Faks: 04162233812

Elektronik A&B: genskyaziisleri@adiyaman.edu.tr



T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sayı: 84100066-302.08.01-162

31.03.2015

Konu: Uygulama İzni

İlköğretim Anabilim Dalı Başkanlığına

İlgi : Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 23.03.2015 tarih ve 924 sayılı yazısı.

Anabilim Dalımıza bağlı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Serkan İZGİ**'nin, "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışmasının gereği olarak İnönü Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi ve Fırat Üniversitesinde ölçek uygulama yapma talebinin uygun görüldüğü bildirilmiş olup, söz konusu ilgi yazı ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.


Prof.Dr.Celal ÇAKAN
Enstitü Müdürü

EK: İlgili yazı ve ekleri

ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında Malatya'nın Doğanyol ilçesi Gökçe köyünde doğmuşum. İlköğrenimimi Gökçe İlkokulunda, orta ve lise öğrenimimi Kolukısa Anadolu Lisesinde tamamladım. 2009 yılında Malatya İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programından mezun oldum. Aynı yıl Malatya İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında tezli yüksek lisansa başladım.2010 yılında ise Mardin ilinde askerlik görevimi yerine getirdim. 2014 yılında Yeşilyurt Belediyesi evlendirme dairesinde çalışmaya başladım. Evliyim ve 1 çocuğum var.